

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Fjerde Række Nr. 130.

SKILSMISSE OG SEPARATIONER.

(DIVORCES ET SÉPARATIONS DE CORPS.)

UDGIVET AF

DET STATISTISKE CENTRALBUREAU.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHÉHOUG & CO.

1905.

Pris: Kr. 0.50.

Norges officielle Statistik, Fjerde Række.
(Statistique officielle de la Norvège, Quatrième série.)

Nr. 1—81 findes opførte i Fortegnelse over Norges officielle Statistik m. v. 1 Januar 1901—31 December 1903, Side 1—6.

Trykt 1904.

- Nr. 82. Folketælling 3 December 1900. Tredie Hefte: Beboede Huse og Husholdninger. (*Recensement. III. Maisons habitées et ménages.*)
- 83. Folketælling 3 December 1900. Fjerde Hefte: Folkemængde fordelt efter Nationalitet, Fødested og Trosbekjendelse. Blinde, Døvstumme og Sindssyge. (*Recensement. IV. Population classée par nationalité, par lieu de naissance et par culte. Aveugles, sourds-muets et aliénés.*)
- 84. Skolestatistik 1900. (*Instruction publique.*)
- 85. Fagskolestatistik 1899—1900, 1900—01 og 1901—02. (*Ecoles professionnelles.*)
- 86. Fængselsstyrelsens Aarbog 1901—1902. I. Det norske Fængselsvæsen i det 19de Aarhundrede. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons. I. Notices historiques.*)
- 87. Norges Skibsfart 1902. (*Navigation.*)
- 88. Skiftevæsenet 1901. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 89. Veterinærvæsenet og kjødkontrollen 1902. (*Service vétérinaire et inspection de la viande.*)
- 90. Norges Handel 1903. (*Commerce.*)
- 91. Civil Retspleie 1901 og 1902. (*Justice civile.*)
- 92. Norges postvæsen 1903. (*Statistique postale.*)
- 93. Norges Sparebanker 1903. (*Caisses d'épargne.*)
- 94. Norges kommunale Finantser 1900. (*Finances des communes.*)
- 95. Rekruteringsstatistik 1903. (*Recrutement.*)
- 96. Skolestatistik 1901. (*Instruction publique.*)
- 97. Fængselsstyrelsens Aarbog 1901—1902. II. Aarsberetning 1901—1902. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons. II. Statistique des prisons.*)
- 98. De offentlige Jernbaner 1903/04. (*Chemins de fer publics.*)
- 99. Rigsforsikringsanstaltens Industristatistik 1895—1899. (*Statistique industrielle de l'Office royal des assurances ouvrières.*)
- 100. Private Aktiebanker 1903. (*Banques privées par actions.*)
- 101. Norges Fiskerier 1903. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 102. De faste Eiendomme 1900. (*Propriétés foncières rurales.*)
- 103. Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene 1902. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 104. Telegrafvæsen 1903/04. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)

Trykt 1905.

- Nr. 105. Sindssygeasylernes Virksomhed 1903. (*Hospices d'aliénés.*)
- 106. Beretninger om Amtenes økonomiske Tilstand i Femaaret 1896—1900. I—II. (*Rapports sur l'état économique des préfectures.*)
- 107. Skiftevæsenet 1902. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)
- 108. Norges kommunale Finantser 1901. (*Finances des communes.*)
- 109. Valgstatistik 1903. (*Statistique électorale.*)
- 110. Norges Skibsfart 1903. (*Navigation.*)
- 111. Folketælling 3 December 1900. Femte Hefte: Folkemængde fordelt efter Livsstilling. (*Recensement. V. Population classée par professions.*)

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Fjerde Række Nr. 130.

Skilsmisser og Separationer.

(Divorces et séparations de corps.)

Udgivet af

Det statistiske Centralbureau.

KRISTIANIA.

I Kommission hos H. Aschehøug & Co.

1905.

Indhold. — Table des matières.

	Side.
Forord.	
Skilsmisselovgivningen. <i>Législation sur les divorces</i>	1
Materialets Tilveiebringelse. <i>Matériaux</i>	3
Skilsmisshedomme. <i>Arrêts</i>	4
Skilsmissebevillinger. <i>Divorces accordés par résolution royale</i>	7
Separationsbevillinger. <i>Séparations de corps</i>	7
Skilsmissevæsenets Udvikling. <i>Mouvement des divorces et séparations</i>	8
Afslaaede Skilsmisser. <i>Demandes rejetées</i>	15
Skilsmisser i de forskellige Landsdele. <i>Divorces dans les différentes régions du Royaume</i>	16
Ægteskabernes Varighed ved Skilsmissen. <i>Divorces d'après la durée du mariage dissous</i>	18
De fraskilte Ægtefællers Alder. <i>L'âge des époux divorcés</i>	21
Ægtefællernes gjensidige Aldersforhold. <i>Age relatif des époux divorcés</i>	23
Af hvilken Part Begjæringen om Skilsmisse er fremsat. <i>La qualité de la partie demanderesse</i>	25
Skilsmisseaarsager. <i>Motifs des demandes en divorce</i>	26
Skilsmisser i de forskellige Livsstillinger. <i>Profession des époux</i>	31
Skilsmisser efter Børneantal. <i>Nombre d'enfants</i>	38
Skilsmisser i andre Lande. <i>Comparaison avec d'autres pays</i>	44

Tabeller. — Tableaux.

	Side.
<i>Préface.</i>	
Tabel 1 A. Skilsmissebevillinger amtsvis i Aarene 1891—1904. <i>Divorces accordés par résolution royale, 1891—1904</i>	58
— 1 B. Skilsmisshedomme amtsvis i Aarene 1891—1903. <i>Divorces accordés par arrêt, 1891—1903</i>	59

	Side.
Table 2 A. Separationsbevillinger, udfærdigede af Overøvrighederne, amtsvis i Aarene 1871—1904. <i>Séparations de corps, accordées par les autorités supérieures, 1871—1904</i>	60
— 2 B. Separationsbevillinger, meddelte ved kongelig Resolution, 1894—1904. <i>Séparations de corps, accordées par résolution royale, 1894—1904</i>	62
— 3. Samlet Opgave over Skilsmisser (ved Domme og Bevillinger) samt Separationsbevillinger, meddelte af Kongen og Overøvrighederne, 1891—1904. <i>Total des divorces et séparations de corps, 1891—1904</i>	63
— 4. Skilsmisseaarsager. <i>Spécification détaillée des motifs des demandes en divorce</i>	64
— 5. De fraskiltes Livsstilling og Skilsmisseaarsag. <i>Profession des époux et motif des demandes en divorce</i>	66
— 6. Ægtefællernes gjensidige Aldersforhold (1901—1904). <i>Age relatif des époux (1901—1904)</i>	70

Remarques sur la législation norvégienne concernant les divorces et les séparations de corps (en Français).....	71

Bureauet giver sig herved den Ære at fremlægge en af Sekretær N. Rygg
udarbejdet Statistik over Skilsmisser og Separationer i Norge i Aarene 1891
(delvis 1871)—1904.

Det statistiske Centralbureau, Kristiania 30 December 1905.

A. N. Kiær.

Skilsmisser og Separationer i Norge.

Ved Sekretær N. Rygg.

Spørgsmaalet om Skilsmisse har i de senere Aar trængt sig mere i Forgrunden, og Bureauet har derfor anseet det af Interesse at samle og bearbejde det i saa Henseende tilgængelige Materiale. Bortset fra rent summariske Oversigter har dette Emne ikke tidligere for vort Land været gjort til Gjenstand for statistisk Bearbejdelse. Som det første Forsøg paa en norsk Skilsmissestatistik har det heller ikke kunnet undgaaes, at nærværende Arbeide ikke i alle Punkter er saa udtømmende, som ønskeligt kunde være. Materialets Indsamling er for tidligere Aar tildels vanskelig at udføre, og særlig er det ikke muligt for ældre Aar at fremskaffe de Oplysninger angaaende Ægtefællernes personlige Forhold, der er det nødvendige Grundlag for en Statistik af denne Art.

Skilsmisselovgivningen.

Législation sur les divorces.

Som bekjendt kan Skilsmisse opnaaes (bortset fra Straffesager) ved Dom eller kongelig Bevilling. Gjennem Proces og Dom erholdes Skilsmisse, hvor de i Loven udtrykkelig angivne Skilsmissegrunde foreligger. Efterhaanden er imidlertid Bevillingerne blevet den mest benyttede Form for Opnaaelse af Skilsmisse, og det vil derfor være af Interesse indledningsvis at give en kort Oversigt over den stedfundne Udvikling paa dette Omraade.

Ifølge Christian den Femtes Norske Lov af 1687 og senere Love er de vigtigste Skilsmissegrunde følgende: 1) Hor, 2) Desertio malitiosa, 3) Bigami, 4) Før Ægteskabet tilstedeværende Impotens, 5) Ældre smitsom og vederstyggelig Syge, 6) Præsuntion om Død (Lov af 12 Oktober 1857 § 28), 7) Fængsel paa Livstid (Forordning af 18 December 1750).

De Tilfælde, hvor Ægteskabsopløsning tilstodes, er saaledes faa og strenge, og de kunde alene gjøres gjældende gennem Dom. Der opstod efterhaanden uvilkaarlig en Trang til at hjælpe paa disse strenge Bestemmelser, og man slog derfor ind paa en ny Praxis ved at meddele kongelig Bevilling til Skilsmisse¹⁾.

¹⁾ Se nærmere Nellemann: Ægteskabsskilsmisse, Departements-Tidende for 1892, Side 764 ff., og Bureauchef H. Gabrielsen: Meddelelser om en Forandring i den norske Bevillingspraxis i Skilsmisssager (Tidsskrift for Retsvidenskab, 7de Aarg., Side 70 ff.).

I Begyndelsen anvendtes Bevilling kun, hvor der forelaa lovformelig Skilsmissegrund, men det udvidedes lidt efter lidt til Tilfælde, hvor der ikke forelaa fuldt juridisk Bevis for Skilsmissegrunden, hvor der manglede et Moment til Fyldestgørelse af en saadan, men ogsaa hvor ingen lovformelig Skilsmissegrund forelaa, endog hvor Loven udtrykkelig forbød Opløsning. Fra 1790 tilstod man ogsaa Skilsmisse, hvor Ægtefællerne levede adskilte (med eller uden Separationsbevilling), naar dette havde været flere Aar og der ingen Udsigt var til Forsoning.

Der forelaa saaledes ved Norges Adskillelse fra Danmark en fuldt udviklet Bevillingspraxis. Bevilling blev meddelt i Tilfælde, hvor lovlig Skilsmissegrund forelaa, altsaa med Fritagelse af Retssag og Dom, hvor en saadan Grund vel ikke var fuldt bevist, men dog antoges godtgjort, hvor der manglede et Moment i en legal Skilsmissegrund (f. Eks. de foreskrevne Frister ved Straffældelse eller Fravær), hvor en med de i Loven opregnede analog Skilsmissegrund forelaa (f. Eks. den saakaldte *Desertio non localis*), hvor den ene Ægtefælle havde begaaet en Forbrydelse, som gav skjellig Grund til Ophævelse af Ægteskabet, hvor den ene af Ægtefællerne var ude af Stand til at opfylde de ægteskabelige Pligter (Impotens i yngre Alder, ulægeligt Vanvid, Spedalskhed og anden lignende uheldelig smitsom Syge), og Kongen havde forøvrigt Ret til at ophæve et Ægteskab ogsaa af andre Grunde.

I 1800—1813 bevilgedes der ialt 161 Skilsmisser eller 11 à 12 i Gjennemsnit pr. Aar. Praxis fortsattes væsentlig uforandret indtil 1820; ved denne Tid indtræder der en Vakling i Afgjørelserne, og efter 1825 blev der overhovedet ikke bevilget nogen Skilsmisse, undtagen hvor der forud for samme var gaaet mindst 3 Aars Separation *quoad thorum et mensam* i Henhold til Øvrighedsbevilling.

Om Grunden til denne Forandring i Bevillingspraxis er det ikke muligt at opgjøre sig nogen sikker Mening. Maaske har en strengere religiøs Opfatning spillet ind, men Sandsynligheden taler vel nærmest for, at man var begyndt at nære Tvivl om den gamle Praxis' Lovmedholdighed.

I 1890 blev imidlertid den gamle Praxis gjenoptaget omtrent i samme Udstrækning som i ældre Tid. Man fandt den gjældende Retstilstand lidet tilfredsstillende, og efter anstillede Undersøgelser af de ældre Regjeringsforedrag fandt man det ønskeligt at gjenoptage den tidligere Praxis.

De Hensyn, som blev tillagt Betydning, var væsentlig følgende:

Hvor lovlig Skilsmissegrund foreligger, vil man kunne spare Parterne for det pinlige i at se Sagen fremdraget i Offentlighedens Lys under en Proces, ligesom Skilsmisse ogsaa gennem Bevilling kan opnaaes hurtigere. Endvidere maatte det stille sig paakrævet at tilstaa Skilsmisse i andre end de af Loven opregnede Tilfælde, f. Eks. ved ulægeligt Vanvid, Spedalskhed, Domfældelse til længere Tids Strafarbejde, samt hvor Lovens Betingelser ikke helt er fyldestgjorte (f. Eks. i Horstiltfælde, hvor Samlivet er fortsat), og endelig paa Grund af blot og bar faktisk Adskillelse mellem Ægtefællerne, i hvilket Tilfælde der dog har været krævet, at Adskillelsen har været i mindst 7 Aar, nu 6 Aar, altsaa det dobbelte af Separationsfristen.

Separationsbevillingerne har udviklet sig uafhængig af Skilsmisse, og uden at de, saaledes som Tilfældet er nu, betragtedes som et forudgaaende Led for at kunne opnaa endelig Skilsmisse. Fra 1720 bliver Antallet af Separationer hyppigere. Efter 1790 begyndte man, som oven nævnt, at bevilge Skilsmisse efter forudgaaende Separation, dog fra først af uden Hensyn til, om denne Separation var grundet paa Bevilling eller kun var faktisk Adskillelse. Efter Analogi af Fristen ved Desertio udformedes Kravet om en treaarig Frist som Betingelse for Opnaaelse af Skilsmisse. Separationsbevillingerne udfærdiges efter foretagen Mægling ved den civile og geistlige Øvrighed af Overøvrigheden, i Kristiania af Magistraten med Stiftamtmandens Approbation. Der kræves for Opnaaelse af Separation, at begge Ægtefæller er enige saavel om selve Separationen som om dens Vilkaar, og under disse Omstændigheder ansees Bevillingen kurant.

Ogsaa for Separationerne har der imidlertid i de senere Aar fundet Sted en Forandring, idet fra 1894 saadanne ogsaa bevilges af Kongen paa ensidig Begjæring af den ene af Ægtefællerne paa Grund af slet Forhold, udvist af den anden Part (Mishandling, Brutalitet, Drikfældighed, Forsømmelse af Underholdningspligt m. m.). Herved er ligesom ved Skilsmisse optaget den gamle Praxis, gjældende før 1814.

Man faar saaledes følgende Grupper efter den nugjældende Ret:

- A. Separationer. 1. Bevilgede af Overøvrigheden, naar begge Parter er enige.
2. Bevilgede af Kongen paa ensidig Begjæring af en af Parterne.
- B. Skilsmisser. 1. Ifølge Dom, naar de i Loven bestemte Skilsmisseaarsager foreligger.
2. Ifølge kongelig Bevilling efter stedfunden Separation, beroende paa Bevilling, i hvilket Tilfælde Skilsmissebevillingen er kurant, hvis Parterne er enige, medens Spørgsmaalet ellers afgjøres efter Omstændighederne.
3. Ifølge kongelig Bevilling uden forudgaaende Separationsbevilling, hvilken dels anvendes, hvor lovbestemt Skilsmisseaarsag foreligger, dels ogsaa i andre Tilfælde, hvor ifølge det ovenfor anførte skjellig Grund antages at foreligge for Ægteskabets Opløsning.

Materialets Tilveiebringelse.

Matériaux.

De i nærværende Fremstilling benyttede Opgaver er for de ved kongelig Resolution bevilgede Skilsmisser og Separationer hentede fra Justitsdepartementets Optegnelser. For de tidligere Aar er dog disse Oplysninger temmelig ufuldstændige, navnlig for Ægtefællernes Alder, Tiden, da Ægteskabet blev indgaaet, Livstilling m. m., idet disse Opgaver for en stor Del overhovedet ikke har været indhentede under Sagens Behandling. For de senere Aar er dog Oplysningerne

gjennemgaaende mere fuldstændige, hvad der maa antages at ville blive i endnu højere Grad Tilfældet i Fremtiden.

Med Hensyn til Dommene foreligger der i Civilretsstatistiken Opgaver over Antal behandlede Sager af denne Art, uden at der dog særskilt opgives, hvor mange deraf havde Ægteskabets Opløsning eller Frifindelse som Resultat. For at gjøre Materialet saa fuldstændigt som muligt, rettede Bureauet en Henvendelse til samtlige Underretter, ved hvilke saadanne Sager i Tidsrummet 1891--1903 havde været behandlede, med Anmodning om at meddele Oplysninger, tilsvarende de for Bevillingssager foreliggende. Dette er ogsaa blevet efterkommet i den Udstrækning, som det efter det i Domsprotokollerne og i Arkiverne forhaandenværende Materiale og eventuelt Henvendelser til vedkommende Sognepræster, Lensmænd eller Sagens Parter har været muligt, men ogsaa her gjælder det, at Oplysningerne om Parternes personlige Forhold ikke er fuldstændige.

De summariske Opgaver over Separationer, meddelte af Overøvrigheden, er indhentede direkte fra vedkommende Amtmænd.

Skilsmisedomme.

Arrêts.

Civilretsstatistiken indeholder Opgaver over Dommene i Skilsmisessager tilbage til 1886. Antallet af saadanne Domme udgjorde:

Affaires de divorce terminées (accueillies et rejetées), 1886—1890:

	Ialt. <i>Royaume.</i>	Deraf:	
		Kjøbstæder. <i>Villes.</i>	Landdistrikter inkl. Lade- steder. <i>Campagnes.</i>
1886	31	13	18
1887	26	17	9
1888	25	17	8
1889	33	24	9
1890	32	20	12
Tilsammen. <i>Total</i>	147	91	56

I Gjennemsnit faldt der saaledes aarlig 29 paadømte Skilsmisessager, herunder dog ogsaa medregnet Frifindelser.

Efter Gjenoptagelsen af den gamle Bevillingspraxis gaar Antallet af Skilsmiseprocesser ned. De holder sig vistnok væsentlig uforandret i Antal indtil 1893, men fra dette Aar indtræder der en stærk Nedgang, og siden har Antallet holdt sig særdeles lavt, mellem 5 og 14 aarlig.

I modstaaende Oversigt meddeles en Opgave over Antallet af Skilsmiseprocesser i Aarene 1891—1903 fordelte efter Skilsmisegrund med Tilføiende i Parenthes af Antal Sager med frifindende Resultat:

Affaires de divorce terminées (dont rejetées en parenthèse), 1891—1903, par cause :

	Hor. <i>Adultère.</i>	Desertio. <i>Désertion.</i>	Døds- formodning. <i>Le mari présumé mort.</i>	Desertio og Hor. <i>Désertion et adultère.</i>	Andre Grunde. <i>Autres causes.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>
1891.....	12 (1)	14	11	-	1	38 (1)
1892.....	8 (2)	23 (5)	11 (2)	2	3 ¹⁾	47 (9)
1893.....	11 (2)	12 (2)	4	1 (1)	2	30 (5)
1894.....	7 (1)	5 (3)	1	-	-	13 (4)
1895.....	5	-	6 (1)	-	-	11 (1)
1896.....	3	2	2	-	-	7
1897.....	3 (1)	1	1	-	1	6 (1)
1898.....	4 (1)	5 (1)	5	-	-	14 (2)
1899.....	3 (1)	1 (1)	3	-	-	7 (2)
1900.....	3	1	1	-	1 ²⁾	6
1901.....	6 (1)	-	-	-	-	6 (1)
1902.....	8 (2)	-	-	-	-	8 (2)
1903.....	5 (2)	2 (1)	2	-	-	9 (3)
Tilsammen. <i>Total</i>	78 (14)	66 (13)	47 (3)	3 (1)	8	202 (31)

Femaarsvis har altsaa Skilsmisseprocesserne udgjort:

1886—1890	147	eller	29	pr. Aar,
1891—1895	139	«	28	- «
1896—1900	40	«	8	- «
1901—1903	23	«	8	- «

Det fremgaar af Tabellen, at i Begyndelsen af 90-Aarene var de fleste af disse Processer anlagte paa Grund af Desertion, Hor og formodet Død, og at det fornemmelig er Desertions- og Dødsformodningssagerne, der er gaaet tilbage i Antal.

I denne Forbindelse kan ogsaa nævnes, at ifølge Kriminalloven kan Ægteskabs Opløsning ogsaa foregaa i Forbindelse med Straffesag for Hor, men Skilsmisse, gennemført paa denne Maade, forekommer sjelden, og Opgave herover foreligger ikke. Ved den nye Straffelovs Ikrafttræden er Adgangen til at opnaa Skilsmisse udvidet til at gjælde i en Række Tilfælde, hvor den ene Ægtefælle har gjort sig skyldig i forbrydersk Handling.

Hvorledes de i Aarene 1891—1903 afsagte Domme fordeler sig paa de enkelte Amter, vil sees af Tabel 1 B. Her vil det være af Interesse at undersøge, hvorledes Skilsmissegrundene stiller sig særskilt for Byerne og for Landdistrikterne, og paa hvilken Ægtefælles Begjæring Sagen er reist.

¹⁾ Deraf 1 uopgivet Aarsag. ²⁾ Uopgivet Aarsag.

Aarsager. <i>Demandes par cause.</i>	Land- distrikterne. <i>Campagnes.</i>		Kristiania.		Andre Byer. <i>Autres villes.</i>		Riget. <i>Royaume.</i>	
	Sagen anlagt af: <i>Demandes formées par:</i>		Sagen anlagt af: <i>Demandes formées par:</i>		Sagen anlagt af: <i>Demandes formées par:</i>		Sagen anlagt af: <i>Demandes formées par:</i>	
	M. <i>Mari.</i>	H. <i>Femme.</i>	M. <i>M.</i>	H. <i>F.</i>	M. <i>M.</i>	H. <i>F.</i>	M. <i>M.</i>	H. <i>F.</i>
Hor: <i>Adultère:</i>								
Skilsmisser. <i>Accueillies</i> . . .	13	3	9	3	22	14	44	20
Frifindelser. <i>Rejetées</i>	1	1	5	3	2	2	8	6
Desertio: <i>Désertion:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	3	16	3	9	5	17	11	42
Frifindelser. <i>R.</i>	2	1	-	5	-	5	2	11
Hor og Desertio: <i>Adultère et désertion:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	1	1	-	-	-	-	1	1
Frifindelser. <i>R.</i>	1	-	-	-	-	-	1	-
Hor og Mishandling: <i>Adultère et sévices:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	-	1	-	-	-	-	-	1
Frifindelser. <i>R.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Bigami: <i>Bigamie:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	-	1	-	-	-	1	-	2
Frifindelser. <i>R.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Vederstyggelig Syge: <i>Maladie abominable:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	-	-	-	-	-	2	-	2
Frifindelser. <i>R.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Dødsformodning: <i>Le mari présumé mort:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	-	30	-	7	-	7	-	44
Frifindelser. <i>R.</i>	-	3	-	-	-	-	-	3
Anden Grund: <i>Autres causes:</i>								
Skilsmisser. <i>A.</i>	1	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen ¹⁾ : <i>Total:</i>								
Skilsmisser. <i>Accueillies</i>	18	52	12	19	27	41	57	112 ¹⁾
Frifindelser. <i>Rejetées</i>	4	5	5	8	2	7	11	20

¹⁾ Desuden 2 Sager i Tønsberg, for hvilke Opgave mangler.

Det bør her nævnes, at de paa Grund af Dødsformodning afsagte Domme kun høist uegentlig kan henregnes blandt Skilsmisser. Ifølge Lov af 12 Oktober 1857 kan en Ægtefælle i de samme Tilfælde, hvori Arvingerne er berettigede til at erholde Dom for, at den Forsvundne skal formodes død, søge Dom til Ægteskabets Ophævelse. Det vil her i en Flerhed af Tilfælde dreie sig om en Fastslaaen af et Dødsfald, hvorom vistnok nærmere Underretning mangler, men hvis Indtræden dog efter Omstændighederne stiller sig sandsynlig. Bortset herfra, er det Hor og Desertion, som er de hyppigste Skilsmisseaarsager.

Ialt er der i Løbet af de 13 Aar 1891—1903 afsagt 202 Domme i Skilsmissesager, hvoraf 171 ledede til Ægteskabets Ophævelse, medens 31 endte med Frifindelse, afvistes eller hævdedes. Det er disse 171 Domme, som sammen med Bevillingerne er behandlede i den følgende Fremstilling.

Skilsmissebevillinger.

Divorces accordés par résolution royale.

Opgaverne over disses Antal gaar tilbage til 1871. Som tidligere nævnt gaves indtil 1890 kun Bevilling i Henhold til tidligere stedfunden Separation *quoad thorum et mensam*. Antallet af disse Skilsmissebevillinger var i de 20 Aar 1871—1890 meget ringe, idet det vekslede mellem 4 og op til 14 pr. Aar.

Nedenfor hidsættes en Opgave over Skilsmissebevillinger i de nævnte Aar:

Divorces accordés, 1871—1890:

1871	4	1881	11
1872	6	1882	9
1873	6	1883	8
1874	11	1884	7
1875	5	1885	8
1876	10	1886	11
1877	4	1887	6
1878	7	1888	12
1879	9	1889	14
1880	9	1890	13

Tilsammen var Antallet af Bevillinger 1871—1880 71 eller 7 pr. Aar, 1881—1890 99 eller 10 pr. Aar. Fra Nittiaarenes Begyndelse stiger Antallet raskt, som det vil sees af Tabel 1 A. I 1894 bevilgedes 100 Skilsmisser og i 1903 naaes Maximum med 179. Praktisk talt er Bevillingerne nu den Form, som benyttes ved Opløsning af Ægteskaber, og Hovedinteressen knytter sig derfor til dem.

Separationsbevillinger.

Séparations de corps.

For de af Overøvrigheden udfærdigede Separationsbevillinger har Antallet været i stærk Vækst. Der bevilgedes nemlig:

Accordées par les autorités supérieures :

i 1871—1880	293	Separationer eller	29	pr. Aar,
- 1881—1890	392	—	39	- —
- 1891—1895	352	—	70	- —
- 1896—1900	606	—	121	- —
- 1901—1904	526	—	131	- —

Hertil kommer de af Kongen bevilgede Separationer:

Accordées par résolution royale :

1894—1895	3
1896—1900	24
1901—1904	53

Lægges disse til, bliver det aarlige Gjennemsnit af Separationer:

Total des séparations de corps (moyenne annuelle):

1871—1880	29
1881—1890	39
1891—1895	71
1896—1900	126
1901—1904	145

Ved at sammenholde Antallet af Separationer med Skilsmisser, bevilgede efter Separation, fremgaar det, at et meget betydeligt Antal Separationer ikke leder til endelig Skilsmisse. Fra 1871 til 1901 er der ialt udstedt 1 807 Separationsbevillinger, medens der fra samme Udgangspunkt indtil Udgangen af 1904 efter forudgaaet Separation alene var bevilget Skilsmisse i 675 Tilfælde. Det er altsaa kun godt og vel en Trediedel af Separationerne, som har ledet til endelig Skilsmisse. Endel separerede Ægtefæller flytter atter sammen, andre vedbliver at leve adskilte uden dog at søge Bevilling til Skilsmisse, eller Døden opløser Ægteskabet, før saadan Bevilling erhverves.

Skilsmissevæsenets Udvikling.*Mouvement des divorces et séparations.*

Forsøger man paa Grundlag af de ovenfor meddelte Oplysninger at gjøre sig Rede for, hvorledes Skilsmisserne har udviklet sig i vort Land, saa viser det sig, at Opgaverne for ældre Aar er ufuldstændige, idet navnlig Skilsmisdommenes Antal ikke kjendes længere tilbage end til 1886. Imidlertid er dog det foreliggende Materiale tilstrækkeligt til at belyse Udviklingsgangen paa dette Omraade. Man har i dette Øiemed opstillet følgende Tabel:

	Skilsmisse- bevillinger. <i>Div. par rés. royale.</i>	Domme ¹⁾ . <i>Div. par arrêt.</i>	Samlet Antal Skilsmisser. <i>Total des divorces.</i>	Separations- bevillinger. <i>Séparations.</i>
1871—1875	32	?	?	127
1876—1880	39	?	?	166
1881—1885	43	?	?	142
1886—1890	56	147	203	250
1891—1895	340	119	459	355
1896—1900	525	35	560	630
1901—1904	615	²⁾ 17	632	579

Ser man hen til det temmelig stabile Forhold af Skilsmissebevillinger i 70- og 80-Aarene, maa man være berettiget til at antage, at heller ikke Skilsmisedommene i disse Aar har undergaaet nogen væsentlig Forandring. Dette bekræftes end yderligere, naar man ser hen til Antallet af Separationsbevillinger, som i Aarene 1871—1885 holder sig noksaa jevnt med nogen Stigning i Slutningen af 70-Aarene og Tilbagegang i Begyndelsen af 80-Aarene. Naar det erindres, at paa den Tid Bevillingerne og Dommene havde hver sit begrændsede Omraade, saa er der al Grund til at tro, at Udviklingen har løbet parallel for begge. Fra Midten af 80-Aarene begyndte Antallet af Separationer at vokse ganske stærkt, hvilket ikke i nogen nævneværdig Grad er Tilfældet med Skilsmissebevillinger. Dette finder sin sandsynlige Forklaring i den Omstændighed, at Separationsbevillingernes Afgjørelse i Almindelighed ikke kræver saa lang Tid, medens Virkningerne for Skilsmissebevillinger først kunde vise sig tidligst om tre Aar, eller da mange venter længere, endnu flere Aar senere. For Dommernes Vedkommende kan det vel antages, at en overveiende Del afgjøres paa noksaa kort Tid, og det stiller sig derfor meget sandsynligt, at Skilsmisedommene i 70-Aarene og Begyndelsen af 80-Aarene har været færre i Antal end i Slutningen af 80-Aarene.

Tallet i ovenstaaende Tabel maa for Femaarsperioden 1886—1890 reduceres noget, da utvivlsomt en Del af Dommene har været frifindende. Benytter man Erfaringerne fra Perioden 1891—1903 (da ca. 15 Procent af Sagerne endte uden Opløsning af Ægteskabet), vil Dommernes Antal maatte reduceres med 22, og med denne Berigtigelse opføres det gennemsnitlige Antal Skilsmisser pr. Aar i de sidste tyve Aar:

¹⁾ For 1886—1890 samtlige Domme i Skilsmissesager, for de senere Aar alene Domme, hvorved Ægteskabet opløstes.

²⁾ 1901—1903.

Skilsmisser ialt pr. Aar.
Moyenne annuelle des divorces.

1886—1890	36
1891—1895	92
1896—1900	112
1901—1904	159

I 70-Aarene har efter det anførte Skilsmisernes Antal neppe oversteget 30 om Aaret, og i Løbet af 30 Aar er Antallet saaledes femdoblet.

Ved det første Blik synes Tilvæksten i Skilsmisser foruroligende høi. Imidlertid bør det straks bemærkes, at Skilsmisserne i vort Land er forholdsvis sjeldnere forekommende end i de fleste andre Lande. Dette vil nærmere blive paavist i et senere Afsnit. Vi vil vistnok kunne finde Lande, hvor Stigningen procentvis er ringere end hos os, men hertil er at bemærke, at for en Aarrække tilbage var Skilsmisserne hyppigere i de andre Lande. I Sverige udgjorde Antallet af Skilsmisser 1871—1880 gjennemsnitlig 193 pr. Aar, medens det i 1902 var 391, altså en Fordobling i Løbet af dette Tidsrum. Lige til for 15 Aar siden, altså indtil Nittiaarenes Begyndelse, var en Skilsmisse i Norge en forholdsvis sjelden Begivenhed. I vort Land med dets store Sjømandsbefolkning paa Færd rundt om i alle Lande maatte det jo ret ofte hænde, at en Mand forsvandt, uden at det kunde bringes paa det Rene, om han levede eller var død, eller at han stak af fra Hustru og Hjem, og i disse Tilfælde maatte før Indtrædelse i nyt Ægteskab en Opløsning af det gamle finde Sted. Men det blev kun faa Skilsmisser af, og særlig maa det fremhæves, at Skilsmisser paa Grund af Utroskab var yderlig sjeldne. Den herskende strenge Opfatning af Ægteskabets Ubrødelighed medførte, at man nødigt greb til et saa opsigtsvækkende Skridt som Skilsmisse. Der var naturligvis dengang som nu mange Tilfælde, hvor lovlige Skilsmissegrund forelaa, men enten fandt den krænkede Part sig deri eller den nøiede sig med den faktiske Adskillelse uden at søge Opløsningen retslig bekræftet gennem Proces. Tildels virkede naturligvis ogsaa den større Vanskelighed ved at opnaa Skilsmisse. Bortset fra Separationsveien, havde man intet andet Middel end Proces, og man kviede sig ofte for at bringe sine ægteskabelige Anliggender ind for en Domstol.

Imidlertid er Forholdet nu blevet noget anderledes. Hertil har bidraget flere Omstændigheder. Som senere vil blive paavist, er det i de fleste Tilfælde fra Hustruens Side, at Begjæringen om Skilsmisse fremkommer. Kvindebevægelsen, den voksende Følelse af Selvstændighed og Uvillighed til at leve under nedværdigende Forhold og Omgivelser, Kvinders lettere Adgang til gennem selvstændigt Arbejde at underholde sig selv, alt dette er Momenter, som hver for sig har spillet ind. Medvirkende har ogsaa været den liberalere Praxis, dels derved at den aabnede den lempeligere, mere diskretionære Vei gennem Administrationen, dels derved at den aabnede Adgang til Skilsmisse i Tilfælde, hvor det før var udelukket. Udenfor Lovens Skilsmissegrunde havde man jo tidligere kun Separationsveien, og her krævedes Samtykke fra begge Sider.

Negtedes dette af den ene Part, kunde den anden ingen Skilsmisse opnaa f. Ex. i Tilfælde af Brutalitet, Mishandling eller Drikfældighed.

En Feil vilde det være i det voksende Antal Skilsmisser uden videre at se et Tegn paa en Tilbagegang i Moral. Skilsmissen i sig selv behøver ikke at være nogen umoralsk Handling, medens det Forhold, som har foraarsaget Skilsmissen, ofte vil være det. Om Antallet af Skilsmisser paa Grund af Utroskab har tiltaget, saa vil det kunne forklares derved, at den krænkede Part nu oftere forlanger Skilsmisse. Antallet af saadanne Krænkelser behøver ikke at være øget.

Ved Betragtningen af Tabellen over Skilsmissernes tiltagende Hyppighed bør det ogsaa tages i Betragtning, at Folkemængden samtidig er steget. Den paalideligste Maalestok vil man finde ved at beregne Skilsmisserne i Forhold til de gifte Kvinders Antal, og man kommer herved til følgende Resultat:

	Antal Skilsmisser aarlig.	Antal gifte Kvinder.	Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder.
	<i>Divorces</i>	<i>Total</i>	<i>Proportion</i>
	<i>(nombres moyens annuels). des femmes mariées. sur 100 000 femmes mariées.</i>		
1890—1891.....	49	326 083	15.03
1900—1901.....	122	359 522	33.93
1903.....	185	ca. 368 000	ca. 50

Det er, som det vil sees, en ganske stærk Tilvækst, som har fundet Sted i de sidste 10—12 Aar.

Som en anden Maalestok for Skilsmissernes Vækst kunde ogsaa tænkes benyttet Folketællingernes Opgaver over Befolkningens ægteskabelige Stilling. Men dels er disse Oplysninger neppe altid paalidelige i dette Stykke, dels har Spørgsmaalene været affattede paa forskjellig Maade, navnlig derved at Tællingerne af 1865 og 1875 baade omfatter Fraskilte og Separerede, Tællingen 1890 derimod alene Fraskilte og Tællingen 1900 Fraskilte og Separerede særskilt.

Nedenfor opstilles en Tabel, udarbejdet paa Grundlag af den hjemmehørende Folkemængde over 15 Aar:

Population (individus âgés de 15 ans et au-dessus) répartie suivant l'état civil:

	1865.		1875.	
	Mænd. <i>Hommes.</i>	Kvinder. <i>Femmes.</i>	Mænd. <i>H.</i>	Kvinder. <i>F.</i>
Ugifte. <i>Non mariés</i>	218 927	225 086	247 384	259 520
Gifte. <i>Mariés</i>	275 795	275 490	291 317	292 243
Enkemænd. <i>Veufs</i>	28 569	62 756	31 808	69 443
Fraskilte. <i>Divorcés</i>	732	991	815	1 129
Separerede. <i>Séparés</i>				
Tilsammen. <i>Total</i>	524 023	564 323	571 324	622 335

(Forts.)

	1890.		1900.	
	Mænd. <i>Hommes.</i>	Kvinder. <i>Femmes.</i>	Mænd. <i>H.</i>	Kvinder. <i>F.</i>
Ugifte. <i>Non mariés</i>	242 505	280 323	286 060	319 294
Gifte. <i>Mariés</i>	321 174	326 114	355 242	359 105
Enkemænd. <i>Veufs</i>	37 908	80 506	40 054	88 147
Fraskilte. <i>Divorcés</i>	318	438	316	484
Separerede. <i>Séparés</i>	?	?	414	588
Tilsammen. <i>Total</i>	¹⁾ 603 402	²⁾ 688 265	³⁾ 683 216	⁴⁾ 768 514

Ved første Øiekast synes det paafaldende, at Antallet af fraskilte Mænd i Tidsrummet 1890 til 1900 skulde være omtrent uforandret og at Antallet af skilte Hustruer alene er steget fra 438 til 484, naar man erindrer, at der i Mellemtiden er opløst ca. 1 000 Ægteskaber.

Forklaringen hertil maa søges i en Række Omstændigheder. For det første er der en hel Del Skilsmisser, hvor den ene af Parterne har forladt Landet for godt (Desertio, Dødsformodning) og hvor det som Følge heraf er udelukket, at Vedkommende kan blive medregnet ved Folketællingen. Heri maa ogsaa for en stor Del søges Forklaringen til, at de fraskilte Hustruers Antal efter Folketællingerne stadig er høiere end de fraskilte Mænd; thi det er hovedsagelig Mændene, der paa denne Maade forlader Landet.

For det andet maa Hensyn blive at tage til de Fraskilte, der i Tidsrummet er afgaaede ved Døden. For det tredie de Fraskilte, som er udvandrede af Landet. Specificerede Opgaver herover foreligger ikke, saa at det af denne Grund ikke lader sig gjøre nærmere at kontrollere Folketællingens Opgaver.

Endelig maa det tages i Betragtning, at en Del af de Fraskilte indgaar i nyt Ægteskab, og jo flere Skilsmisser, desto flere nye Ægteskaber indgaaes der af Fraskilte.

Naar alle disse Momenter tages med i Beregning, saa er det ikke udelukket, at Tællingerne kan vise ingen eller liden Stigning i de Fraskiltes Antal, tiltrods for at Skilsmisernes Antal er i Stigende.

Da det ovenfor nævnte Spørgsmaal om fraskilte Personers Indgaaelse af nyt Ægteskab har sin særskilte Interesse, hidsettes en Tabel derover fra 1876—1902, for hvilket Tidsrum saadanne Opgaver foreligger.

¹⁾ Inkl. 1 497, hvor ægteskabelig Stilling var uopgivet.

²⁾ Ligesaa 884.

³⁾ Ligesaa 1 130.

⁴⁾ Ligesaa 896.

Antal af Fraskilte, der atter er indtraadt i Ægteskab:

Divorcés remariés:

	Fra- skilte Mænd.	Fra- skilte Hustruer.	Deraf fraskilte Mænd med <i>Hommes divorcés mariés avec</i>			Deraf fraskilte Hustruer med <i>Femmes divorcés mariées avec</i>		
			Piger. <i>Filles.</i>	Enker. <i>Veuves.</i>	fraskilte Hustruer. <i>Femmes divorcées.</i>	Ungkarle. <i>Garçons.</i>	Enkemænd. <i>Veufs.</i>	fraskilte Mænd. <i>Hommes divorcés.</i>
1876—1880..	20	24	14	4	2	14	8	2
1881—1885..	22	18	19	2	1	15	2	1
1886—1890..	29	32	28	1	-	21	11	-
1891—1895..	58	77	55	3	-	56	21	-
1896—1900..	135	123	108	23	4	97	22	4
1891.....	4	8	4	-	-	6	2	-
1892.....	13	9	12	1	-	4	5	-
1893.....	13	25	13	-	-	18	7	-
1894.....	10	14	9	1	-	11	3	-
1895.....	18	21	17	1	-	17	4	-
1896.....	25	18	20	5	-	14	4	-
1897.....	18	20	10	7	1	15	4	1
1898.....	29	27	25	3	1	21	5	1
1899.....	31	31	27	4	-	28	3	-
1900.....	32	27	26	4	2	19	6	2
1901.....	30	28	29	1	-	23	5	-
1902.....	48	26	42	6	-	24	2	-

Det vil være af Interesse at undersøge, hvorledes Bevægelsen i Skilsmisernes Antal stiller sig fra Aar til Aar, og i dette Øiemed opstilles følgende Tabel:
Divorces et séparations accordés, 1870—1904:

	Skilsmisse- <i>Divorces</i>		Ialt Skilsmisser.	Separations- bevillinger.
	domme ¹⁾ . <i>par arrêt.</i>	bevillinger. <i>par résolution royale.</i>	<i>Total des divorces.</i>	<i>Séparations.</i>
1870	-	4	-	29
1871	-	4	-	32
1872	-	6	-	25
1873	-	6	-	28
1874	-	11	-	28
1875	-	5	-	14
1876	-	10	-	29
1877	-	4	-	33
1878	-	7	-	42
1879	-	9	-	41
1880	-	9	-	21
1881	-	11	-	18
1882	-	9	-	20
1883	-	8	-	29
1884	-	7	-	47
1885	-	8	-	28
1886	27	11	38	45
1887	22	6	28	44
1888	21	12	33	53
1889	28	14	42	50
1890	27	13	40	58
1891	37	21	58	61
1892	38	38	76	70
1893	25	77	102	56
1894	9	100	109	73
1895	10	104	114	95
1896	7	90	97	103
1897	5	89	94	120
1898	12	128	140	132
1899	5	118	123	124
1900	6	100	106	148
1901	5	133	138	137
1902	6	133	139	129
1903	6	179	185	139
1904	-	170	-	174

¹⁾ For 1886—1890 fratrukket det sandsynlige Antal Frifindelser.

Nogen egentlig Sammenhæng mellem de økonomiske Forhold og Skilsmisser kan man ikke læse af denne Oversigt. Forholdet er jo, som ofte nævnt, at Tendensen til Skilsmisser er i Voksende, og herved udviskes tildels Sammenligningen mellem de forskellige Aar. Først naar denne Bevægelse er kommet til større Ro, vil det være muligt at afgjøre, hvilken Indflydelse de skiftende økonomiske Forhold øver paa Skilsmissehyppigheden, ihvorvel Tallene i det Hele er saa smaa, at nogen bestemt Forbindelse med de økonomiske Forhold vistnok vanskelig vil kunne paavises.

Ser man særskilt paa de senere Aar, saa viser det sig, at Skilsmisserne i 1898 var naaet op til et høiere Tal end nogensinde før. Under det økonomiske Tryk, som daterer fra 1899, sees Antallet at holde sig lavere i de paafølgende Aar, men i 1903 og 1904 er atter Tallet i stærkt Stigende og høiere end i noget tidligere Aar. En noget lignende Bevægelse kan iagttages for Separationsbevilingerne, hvor dog Antallet naaede høiest i 1900 med lavere Antal de følgende Aar indtil 1904, da det atter gaar stærkt opad.

Afslaaede Skilsmisser.

Demandes rejetées.

Nedenfor lidsættes en Opgave over de Skilsmissebegjæringer, der er afslaaede:

Demandes en divorce rejetées:

	Begjærede af <i>Formées par</i>			Ialt. <i>Total.</i>
	Manden. <i>le mari.</i>	Hustruen. <i>la femme.</i>	begge. <i>les deux époux.</i>	
1893.....	1	1	1	3
1894.....	2	-	-	2
1895.....	6	4	2	12
1896.....	4	6	2	12
1897.....	10	6	2	18
1898.....	7	9	3	19
1899.....	30	23	8	61
1900.....	43	35	10	88
1901.....	31	20	2	53
1902.....	37	28	8	73
1903.....	26	11	2	39
1904.....	39	27	6	72
Tilsammen	236	170	46	452

Ialt er der altsaa negtet Meddelelse af Skilsmissebevilling i 452 Tilfælde. Det bemærkes, at heri er ikke medregnet de Tilfælde, hvor Negtelse har fundet Sted, men hvor efter fornyet Ansøgning Bevilling er meddelt. Det forekommer ogsaa ret hyppig, at Ansøgning indgives flere Gange uden at Skilsmisse bevilges. Disse Tilfælde er kun regnet én Gang, nemlig under det Aar, da Negtelsen første Gang gaves.

Det bemærkes, at en Række Ansøgninger ikke forelægges Kongen til Afgjørelse, idet Departementet underhaanden underretter Vedkommende om, at der ingen Udsigt er til at opnaa Skilsmisse. Opgaven omfatter ogsaa samtlige disse Tilfælde.

Desforuden er der, som allerede tidligere oplyst, i Aarene 1891—1903 afsagt 31 Frifindelsesdomme (indbefattet Afvisning o. lign.), hvoraf i 20 Tilfælde Sagen var reist af Hustruen og i 11 af Manden.

Skilsmisser i de forskjellige Landsdele.

Divorces dans les différentes régions du Royaume.

Inddeler man Landet i de seks store Hoveddele og udskiller særskilt Bygder og Byer, erholder man følgende Resultat:

Skilsmisser pr. 1 000 gifte Kvinder aarlig:			
<i>Nombres proportionnels sur 1 000 femmes mariées¹⁾:</i>			
	Bygder.	Byer.	Tilsammen.
	<i>Campagnes.</i>	<i>Villes.</i>	<i>Total.</i>
Østlandet.....	0.27	1.41	0.83
Oplandene.....	0.20	0.62	0.23
Sørlandet.....	0.18	0.79	0.32
Vestlandet.....	0.13	0.83	0.32
Trøndelagen.....	0.10	0.81	0.23
Nordlandet.....	0.15	1.50	0.26
Riget. <i>Royaume</i>	0.17	1.16	0.44

Ved Beregningen er benyttet sidste Folketællings Opgaver over gifte Kvinder og det gennemsnitlige Antal Skilsmisser for 1901—1904.

Som det af Tabellen vil sees, er Skilsmissernes Antal størst paa Østlandet, og den betydelige Overvægt beror naturligvis paa, at Kristiania hører ind her. Forøvrigt er Forholdet temmelig jævnt over det hele Land, idet det kun svinger mellem 0.23 og 0.32 pr. 1 000 gifte Kvinder.

Hvad angaar Forholdet mellem By og Land, vil man finde, at Skilsmissehyppigheden overalt er størst i Byerne. Høiest staar den i Kristiania med 1.79 ‰, medens den for samtlige Byer udenfor Kristiania udgjør 0.80 ‰. Ogsaa for Byerne er Forholdet meget jævnt i de forskjellige Dele af Landet. I Bergen

¹⁾ *Calculé sur la moyenne des divorces pendant les années 1901—1904.*

er det saaledes 0.91, i Trondhjem 0.98 ‰. Kun Finmarksbyerne udviser et ugunstigere Forhold end de øvrige Byer, Kristiania undtaget.

For Landdistrikternes Vedkommende er det paafaldende, hvorledes Skilsmissehyppigheden aftager vestover og nordover fra Kristiania for at naa lavest i Trøndelagens Bygder. Nordlandet viser dog lidt høiere Tal.

Udtrykt paa anden Maade, viser Trøndelagens Bygder 1 Skilsmisse pr. Aar pr. 10 000 gifte Par, Landets Bygder overhovedet 1 pr. 5 900 Par, Byerne udenfor Kristiania 1 pr. 1 250 Par og Kristiania 1 pr. 560 Par.

Et andet Spørgsmaal melder sig i denne Forbindelse, nemlig hvorvidt Stigningen af Skilsmisserne i Løbet af de senere Aar falder ensartet over det hele Land og for By og Bygd eller ikke, og i dette Øiemed har man for Sammenligning beregnet Forholdet for Aarene 1891 og 1892. Dengang stillede Forholdet sig paa følgende Maade pr. 1 000 gifte Kvinder aarlig:

Nombres proportionnels sur 1 000 femmes mariées (moyenne annuelle des divorces en 1891 et 1892):

	Bygder <i>Campagnes.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>
Østlandet.....	0.16	0.78	0.42
Oplandene.....	0.14	0.00	0.13
Sørlandet.....	0.08	0.23	0.11
Vestlandet.....	0.05	0.55	0.16
Trøndelagen.....	0.05	0.32	0.09
Nordlandet.....	0.06	0.55	0.09
Riget. <i>Royaume</i>	0.09	0.60	0.21

Særskilt for Kristiania udgjorde Forholdet 0.93 pr. 1 000 og for Byer udenfor Kristiania 0.43.

Det vil sees, at Antallet er steget forholdsvis meget jævnt i de forskjellige Distrikter. Hvad saaledes for det første Byer og Landdistrikter angaar, saa er der omtrentlig nøiagtig den samme Stigning. Ogsaa det indbyrdes Forhold mellem de enkelte Distrikter er temmelig uforandret. Østlandet viser paa Grund af den Indflydelse, Kristiania øver, i begge Tabeller forholdsvis de fleste Skilsmisser. Forholdsvis stærkest har Stigningen været i Nordlandet og Sørlandet, særlig for Byerne, og Virkningen har været den, at, naar bortsees fra Østlandet, Forholdet er mere udjævnet mellem de forskjellige Landsdele.

Hvad særlig angaar Kristiania, saa er, som det fremgaar af det anførte, Skilsmisernes Antal forholdsvis meget høit¹⁾, nemlig 1.79 pr. 1 000 = 179

¹⁾ Opgaverne over Skilsmisser i Kristiania stemmer ikke fuldstændig med de i Kristiania Kommunes Statistisk aarbog meddelte, særlig efter 1901. Dette forklares derved, at i de kommunale Opgaver er medregnet alle Tilfælde, hvor den ene Ægtefælle er bosat i Kristiania, medens Bureauet har henført hver Skilsmisse til den Kommune, hvor Manden boede før Skilsmissen, og hvis Manden er reist fra Landet, til Hustruens Bostedskommune.

pr. 100 000. Det er mere end dobbelt saa høit som i Landets øvrige Byer og ti Gange saa høit som i Landdistrikterne.

Dette er forøvrigt ikke andet, end hvad man gjenfinder overalt. I Stockholm opløstes i 1899—1901 gennemsnitlig 131 Ægteskaber eller 309 pr. 100 000 gifte Kvinder, medens Forholdet for Riget i sin Helhed var 45 pr. 100 000.

I Kjøbenhavn skiltes i 1902 227 Par eller 338 pr. 100 000 gifte Kvinder, medens Forholdet for det hele Rige 1902—03 var ca. 100. Saavel i Stockholm som i Kjøbenhavn er Skilsmissehyppigheden saaledes betydelig større end i Kristiania.

I Berlin udgjorde Antallet af Skilsmisser pr. 100 000 bestaaende Ægteskaber i 1901 273, medens det for hele Preussen udgjorde 77, i Seinedepartementet 1894—1898 277 mod 90 for det hele Rige.

Ægteskabernes Varighed ved Skilsmissen.

Divorces d'après la durée du mariage dissous.

Vi gaar dernæst over til at undersøge, hvorlænge de opløste Ægteskaber har varet.

Ved de i Aarene 1891—1904 opløste Ægteskaber udgjorde Varigheden¹⁾ (*durée du mariage*):

Indtil 2 Aar.	3—5 Aar.	6—10 Aar.	11—15 Aar.	16—20 Aar.	21—25 Aar.	26—30 Aar.	31—35 Aar.	36—40 Aar.	41—45 Aar.	46—50 Aar.	Uopg. Inc.	Ialt. Total.
9	97	399	370	245	165	71	30	11	5	6	243	1 651
eller fordelt procentvis (<i>en pourcent</i>):												
0.6	6.9	28.3	26.3	17.5	11.7	5.0	2.1	0.8	0.4	0.4	.	100.0

Talrigst er Skilsmisserne efter 6—15 Aars Ægteskab, idet 54.6 Pct. falder indenfor disse Grænser.

Sammendraget i større Grupper udgjør Procenten:

Indtil 10 Aar	35.8 Pct.
11—20 «	43.8 «
Over 20 «	20.4 «

For adskillige af Skilsmisserne har en lovformelig Separation fundet Sted, saa Skilsmisserne derved er udskudte noget i Tid.

For Sverige falder Opgaverne ganske nær sammen med de norske, hvori- mod i Frankrige Varigheden gennemgaaende er kortere. I Norge har 62.1 Pct. af de opløste Ægteskaber varet indtil 15 Aar, i Sverige 62.7 Pct. (efter Opgaver for 1901 og 1902), i Frankrige indtil 14 Aar derimod 73.3 Pct. De

¹⁾ Da ofte kun Aarstallet for Ægteskabets Indgaaelse er opgivet, har Beregningen maattet udføres i hele Aar.

svenske og endmere de franske Opgaver viser forholdsvis flere Skilsmisser i de allerførste Aar efter Indgaaelsen, medens der i Norge falder flere Skilsmisser blandt de gamle Ægteskaber.

Til Sammenligning med de svenske Opgaver hid sættes en Opgave over Varigheden, procentvis fordelt:

Comparaison avec la Suède:

Varighed.	Norge. Norvége.	Sverige. Suède.
Indtil 2 Aar	0.6 Pct.	2.3 Pct.
3—5 «	6.9 «	10.3 «
5—10 «	28.3 «	26.5 «
10—15 «	26.3 «	24.1 «
15—20 «	17.5 «	19.5 «
20—25 «	11.7 «	10.9 «
25—30 «	5.0 «	4.4 «
30—35 «	2.1 «	1.3 «
35—40 «	0.8 «	0.4 «
40—50 «	0.8 «	0.2 «
Over 50 «	0.0 «	0.1 »
	100 Pct.	100 Pct.

Særskilt for Kristiania viser (ifølge Statistisk aarvog for Kristiania) For-
delingen sig at være følgende (1901—1904):

	Kristiania		Riget. Skilsmisser.
	for Skilsmisser.	for Separationer.	
1— 5 Aar	5.0 Pct.	27.8 Pct.	7.5 Pct.
5—15 —	58.5 -	51.1 -	54.6 -
15—25 —	24.9 -	16.9 -	29.2 -
25 — og derover	11.6 -	4.2 -	8.7 -
Tilsammen	100.0 Pct.	100.0 Pct.	100.0 Pct.

For Skilsmisernes Vedkommende er der ingen væsentlig Forskjel mellem Kristiania og det hele Rige. Derimod falder der et ganske betydeligt større Antal af Separationer paa de første Aar. Tilsvarende Opgaver foreligger imidlertid ikke for Separationer udenfor Kristiania.

For at belyse Ægteskabets Varighed, bør man imidlertid tillige se hen til Ægtefællernes Alder, og i omstaaende Tabel er Oplysning meddelt om Ægteskabets Varighed efter Mandens Alder:

Mandens Alder. <i>Age du mari.</i>	Sum. <i>Total</i> <i>des divorces.</i>	Egteskabets Varighed : <i>Durée du mariage avant le divorce :</i>											Uopgivet. <i>Inconnue.</i>	
		Indtil 2 Aar.	3—5.	6—10.	11—15.	16—20.	21—25.	26—30.	31—35.	36—40.	41—45.	46—50.		
20—25.....	9	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25—30.....	57	4	12	34	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30—35.....	160	-	20	102	36	2	-	-	-	-	-	-	-	-
35—40.....	174	-	8	62	81	22	-	-	-	-	-	-	-	1
40—45.....	184	1	11	34	56	56	24	1	-	-	-	-	-	1
45—50.....	118	-	3	12	25	24	43	9	-	-	-	-	-	2
50—55.....	85	-	1	7	9	15	23	21	4	-	-	-	-	5
55—60.....	28	-	-	-	7	4	5	7	4	1	-	-	-	-
60—65.....	34	-	-	5	4	5	3	5	8	2	1	-	-	1
65—70.....	14	-	-	2	-	1	1	-	-	4	2	4	-	-
70—75.....	12	-	-	-	-	2	1	1	2	1	2	2	-	1
75—80.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
80—85.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopg. <i>Inconnu</i>	774	3	34	141	145	113	64	27	12	3	-	-	-	232
Tils. <i>Total</i>	1 651	9	97	399	370	245	165	71	30	11	5	6	-	243

Det maa som en Selvefølge fremhæves, at Ægteskabets Varighed maa stille sig længere, jo højere Ægtefællernes Alder er ved Skilsmissem, ligesom omvendt for unge Ægtefolk Ægteskabet kun kan have varet i kortere Tid. Med dette Forbehold frembyder Tabellen en vis Interesse. Udtrykt procentvis for de enkelte Aldersgrupper stiller Forholdet sig paa følgende Maade:

Durée du mariage en pourcent:

Mandens Alder. <i>Age du mari.</i>	Indtil 5 Aar.	6—15 Aar.	Over 15 Aar.
20—30 Aar	37.2 Pct.	62.8 Pct.	-
30—40 —	8.4 —	84.1 —	7.5 Pct.
40—50 —	5.0 —	42.8 —	52.2 —
over 50 —	0.6 —	20.2 —	79.2 —

De fraskilte Ægtefællers Alder.

L'âge des époux divorcés.

Opgaverne over Ægtefællernes Aldersaar ved de gennem Skilsmisse opløste Ægteskaber er meget ufuldstændige, idet saadanne alene foreligger for 876 Mænd og 922 Hustruer. Det er derfor et Spørgsmaal, om disse Opgaver, som altsaa kun omfatter godt og vel 50 Pct. af samtlige Skilsmisser i Aarene 1891—1904, kan benyttes som Materiale. Vistnok viser det sig, at de Opgaver, som foreligger, falder noksaa nær sammen med de fuldstændigere Opgaver, som foreligger for enkelte af de sidste Aar, men for Sikkerheds Skyld foretrækker vi ved de følgende Undersøgelser alene at benytte Aarene 1902, 1903 og 1904, i hvilke Opgaverne er mere tilfredsstillende.

I disse 3 Aar fandt 494 Skilsmisser Sted, og for 433 af Mændene og 430 af Hustruerne foreligger Aldersopgaver.

Det viser sig, at Antallet af Skilsmisser indenfor de forskjellige Aldersgrupper stiller sig som følger:

<i>Groupes d'âge:</i>	Manden. <i>mari.</i>	Hustruen. <i>femme.</i>
Indtil 30 Aar	32	66
30—40 —	164	193
40—50 —	147	115
Over 50 —	90	56
Uopgivet Alder. <i>Inconnu...</i>	61	64
Tilsammen. <i>Total</i>	494	494

De fleste Skilsmisser falder altsaa paa Mænd i 30-Aarene, og derefter kommer 40-Aarene med det største Antal. Henved 72 Pct. af samtlige Skils-

misses falder paa Mænd imellem 30 og 50 Aar. For Kvindernes Vedkommende falder akkurat den samme Procent paa de samme Aldersgrupper, dog med den Forskjel, at Hovedvægten her falder paa 30-Aarene.

Nedenfor hidsættes til Sammenligning en Opgave for Sverige for 1901 og 1902 over den procentvise Fordeling paa enkelte Aldersgrupper:

Comparaison avec la Suède:

	Mænd. <i>Mari.</i>		Kvinder. <i>Femme.</i>	
	Norge.	Sverige.	Norge.	Sverige.
Indtil 30 Aar	7.6 Pct.	7.3 Pct.	15.1 Pct.	15.1 Pct.
30—40 —	37.9 -	40.4 -	45.1 -	40.2 -
40—50 —	33.7 -	33.3 -	26.8 -	31.7 -
Over 50 —	20.8 -	19.0 -	13.0 -	13.0 -
Tilsammen. <i>Total</i>	100.0 Pct.	100.0 Pct.	100.0 Pct.	100.0 Pct.

Disse Opgaver falder nok saa nær sammen, dog bemærkes, at der i Norge for Hustruers Vedkommende falder en større Procent paa 30-Aarene og en mindre paa 40-Aarene end i Sverige, medens for Mænd Procenten i 30-Aarene er mindre og for Mænd over 50 Aar høiere end i Sverige.

For at kunne maale Skilsmissehyppigheden i de forskjellige Aldre, maa Sammenligning ske med Antallet af gifte Mænd og Kvinder i samme Aldersgrupper, og dette er gjort i nedenstaaende Tabel:

(Se Tabellen næste Side.)

Det fremgaar heraf, at Skilsmissehyppigheden er høiest for Mænd i Alderen 40—45 og dernæst i Alderen 35—40. Medens Aarene 35—45 saaledes betegner Kulminationspunktet, er Hyppigheden forholdsmæssig aftagende saavel opad som nedad, for de ældre Klassers Vedkommende rigtignok ikke fuldstændig regelmæssig fra Femaar til Femaar.

For Hustruernes Vedkommende vil man først lægge Mærke til, at Kulminationen indtræder 10 Aar før Mændene, nemlig i Alderen 30—35 og dernæst følger Gruppen 35—40. Medens Skilsmissehyppigheden stiller sig høiest for Mænd i Alderen 35—45, er det altsaa for Hustruerne Alderen 30—40, der viser forholdsvis de fleste Skilsmisser. Forøvrigt er ogsaa her Skilsmissehyppigheden aftagende saavel opad som nedad, dog saaledes at den gennemgaaende er lavere for Kvinder end for Mænd i alle Alderstrin over 35, medens den omvendt er større end for Mænd under denne Aldersgrænse.

Aldersgrupper. <i>Groupes d'âge.</i>	Giftede Mænd. <i>Hommes mariés (1900).</i>	Skilsmisser 1902—1904. <i>Divorces 1902—1904.</i>	Skilsmisser pr. 100 000 gifte Mænd aarlig. <i>Proportion des divorcés pour 100 000 hommes mariés (moyenne annuelle).</i>	Giftede Kvinder. <i>Femmes mariées.</i>	Skilsmisser 1902—1904. <i>Divorces 1902—1904.</i>	Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder aarlig. <i>Proportion des divorcées pour 100 000 femmes mariées (moyenne annuelle).</i>
15—20.....	442	-	-	1 879	1	17.74
20—25.....	11 937	2	5.58	22 339	10	14.92
25—30.....	32 833	30	30.46	42 021	53	42.04
30—35.....	41 969	70	55.60	46 520	98	70.22
35—40.....	44 793	94	69.95	47 808	96	66.93
40—45.....	43 674	96	73.27	43 566	66	50.50
45—50.....	41 492	51	40.97	40 255	50	41.40
50—55.....	35 821	48	44.65	33 662	22	21.79
55—60.....	30 453	13	14.23	26 762	11	13.70
60—65.....	23 516	20	28.35	19 704	12	20.30
65—70.....	20 868	4	6.39	15 998	6	12.50
70—75.....	15 359	5	10.85	11 087	3	9.02
75—80.....	9 064	-	-	5 873	1	5.68
80—85.....	3 838	-	-	2 151	1	15.50
Over 85	1 078	-	-	596	-	-
Uopgivet. <i>Inc.</i>	-	61	-	-	64	-
Tils. Total	357 137	494	46.11	360 221	494	45.71

Ægtefællernes gjensidige Aldersforhold.

Age relatif des époux divorcés.

Som Tabel 6 er indtaget en Opgave over det gjensidige Aldersforhold mellem Ægtefællerne for 1902—1904, for hvilke Aar Oplysningerne er mest fuldstændige, og denne Tabel er benyttet i det følgende.

Hvad der her er af størst Interesse at belyse, er Spørgsmaalet om, hvorvidt Forskjel i Alder øver nogen Indflydelse paa Skilsmissehyppigheden. I dette Øiemed er omstaaende Tabel udarbejdet, hvorved dog bør bemærkes, at Tallene er smaa, hvorfor ogsaa de fremkomne Resultater trænger nærmere Bekræftelse gennem fortsatte Undersøgelser i Fremtiden.

Skilsmisser (aarlig) pr. 100 000 gifte Par efter Ægtefællernes gjensidige Aldersforhold.

Proportion pour 100 000 couples mariés.

Mandens Alder. <i>Age du mari.</i>	Hustruens Alder. <i>La femme</i>		
	Yngre Aldersgrupper end Manden. <i>appartenant à un groupe quinquennal d'âge inférieur.</i>	Samme Aldersgruppe som Manden. <i>appartenant au même groupe d'âge.</i>	Ældre Aldersgrupper end Manden. <i>appartenant à un groupe d'âge supérieur.</i>
15—20	-	0.00	0.00
20—25	0.00	5.77	6.97
25—30	24.71	27.56	43.56
30—35	44.15	64.18	61.03
35—40	77.09	65.45	56.74
40—45	84.19	61.58	45.97
45—50	48.25	26.75	32.85
50—55	53.43	23.08	57.62
55—60	15.30	0.00	29.22
60—65	38.63	12.00	9.06
65—70	5.50	6.37	11.00
70—75	10.79	0.00	37.43
75 Aar og derover	0.00	0.00	-
Tilsammen. <i>Total</i>	43.46	34.03	41.50
Samlet Antal Skilsmisser. <i>Nombre des divorces</i>	224	117	79

Som allerede berørt, vil Tilfældigheder paa Grund af de smaa Tal kunne spille ind. Der er imidlertid visse Eiendommeligheder, der fremgaar af Tabellen og som fortjener Opmærksomhed.

Ved at betragte den mellemste Kolonne vil man straks lægge Mærke til den regelmæssige Bevægelse, som deri finder sit Udtryk. For Ægtefæller af tilnærmelsesvis samme Aldersaar er Skilsmisserne sjældne i de yngre Grupper, men stiger indtil Gruppen 35—40, hvorefter de gaar tilbage med stigende Alder.

Endvidere fremgaar det af Tabellen, at der falder forholdsvis færre Skilsmisser pr. 100 000 Ægteskaber, naar Ægtefællernes Alder falder sammen, medens Antallet er høiere, naar Hustruen tilhører en ældre Aldersgruppe end Manden, og endnu lidt høiere, naar Hustruen tilhører en yngre Aldersgruppe. Imidlertid er Forskjellen, naar man ser hen til den samlede Sum, ikke særdeles væsentlig. Større Differencer finder man derimod for de enkelte Aldersgrupper.

I de Tilfælde, hvor Hustruen er yngre end Manden, stiller Forholdet sig forskjelligt for de forskjellige Alderstrin. Hvor Manden er ung og Hustruen endnu yngre, er Skilsmisserne endog sjældnere, end hvor begge er af samme Alder. Dette gjælder for samtlige Grupper indtil 35 Aar. Naar Manden er mellem 20 og 35 Aar og Hustruen er yngre, er altsaa Skilsmisserne sjældnere, end hvor begge Ægtefæller staar i samme Femaarsgruppe.

Omvendt stiller Forholdet sig, naar Manden er over 35 Aar. Da stiller Antallet af Skilsmisser sig under den samme Forudsætning (at Hustruen er yngre) i Forhold til Antallet af Ægteskaber gennemgaaende høiere, end naar begge Ægtefæller tilhører samme Aldersgruppe. Og vel at mærke, Forholdet bliver desto mere ugunstigt, jo ældre Manden er. Mellem 35 og 40 er Differencen endnu ubetydelig, den er større mellem 40 og 45, og Forholdet er næsten dobbelt saa ugunstigt i Gruppen 45—50 og mere end 3 Gange saa ugunstigt i Alderen 60 til 65 Aar.

Hvor Hustruen er ældre end Manden, stiller Forholdet sig noget anderledes, og Opgaverne viser sig her mindre regelmæssige. Gennemgaaende er dog Procenten ogsaa her ugunstigere, end hvor Ægtefællerne tilhører samme Aldersgruppe, og hvor noget andet er Tilfældet, er Differencen i alle Tilfælde af mindre Betydning.

De her fremstillede Resultater falder sammen med de Iagttagelser, som man har kunnet gjøre i andre Lande. Saaledes er i Berlin Skilsmissehyppigheden forholdsvis lavest, naar begge Ægtefæller staar hinanden nær i Alder, medens den er stigende, jo større Aldersforskjellen stiller sig til begge Sider.

I Frankrige viser Opgaverne for 1903, som i dette Punkt stemmer med de tidligere Aar, at af samtlige Skilsmisser faldt 31 Pct. paa Ægtepar, som tilhørte samme Femaarsgruppe af Alder, 61 Pct. paa Ægtepar, hvor Hustruen var yngre, og 8 Pct., hvor Hustruen var ældre. Hermed falder de ovenfor meddelte Opgaver for Norge ganske nær sammen, idet Forholdet stillede sig i resp. 32, 59 og 9 Pct.

Af hvilken Part Begjæringen om Skilsmisse er fremsat.

La qualité de la partie demanderesse.

Begjæringen om Skilsmisse er for Tidsrummet 1891—1904 (Dommene 1891—1903) fremsat:

Demandes formées par :

	Bevillinger. <i>Rés. roy</i>	Domme. <i>Arrêts.</i>	Ialt. <i>Total.</i>	Procentvis. <i>Proportion.</i>
Af Manden. <i>Le mari</i>	552	57	609	36.9
- Hustruen. <i>La femme</i>	780	112	892	54.1
- begge Ægtefæller. <i>Les deux époux</i>	148	-	148	9.0
Uopgivet. <i>Inconnu</i>	-	2	2	-
Tilsammen. <i>Total</i>	1 480	171	1 651	100.0

I det overveiende Antal Tilfælde er det saaledes Hustruen, som begjærer Ægteskabets Opløsning. Inden de forskjellige sociale Grupper stiller Forholdet sig ikke synderlig forskjelligt, som det vil sees af nedenstaaende Tabel:

<i>Professions.</i>	Skilsmisse begjæret af: <i>Demandes formées par :</i>		
	Manden. <i>le mari.</i>	Hustruen. <i>la femme.</i>	Begge. <i>les deux époux.</i>
Selvstændige Næringsdrivende og Arbeidschefer. <i>Chefs, patrons, etc.</i>	132	172	44
Betjente og Bestyrere. <i>Employés privés.</i>	52	83	15
Selvstændigt Arbeidende. <i>Ouvriers travaillant pour leur propre compte</i>	21	21	3
Arbeidere. <i>Ouvriers</i>	244	375	44
UopgIVEN Socialstilling. <i>Inconnu</i>	135	212	29
Embedsmænd. <i>Fonctionnaires publics supérieurs.</i>	7	10	8
Bestillingsmænd. <i>Fonctionnaires publics inférieurs</i>	14	16	4
Andre. <i>Autres</i>	4	3	1
Tilsammen. <i>Total</i>	609	892	148

For Arbeidere er vistnok Antallet af Skilsmisser, forlangte af Hustruen, forholdsvis flere end for de øvrige Grupper, men dette maa for en stor Del forklares gennem det store Antal savnede Ægtemænd, der farer tilsjøs. Om hvem der bærer Skylden, oplyser disse Opgaver ikke meget, da ikke altid den Klagende er den forurettede Part. Herom nærmere i næste Afsnit.

Skilsmisseaarsager.

Motifs des demandes en divorce.

Tabel 4 giver en detaljeret Opregning af Skilsmisseaarsager, ordnet saavidt muligt, eftersom Skylden ligger hos Manden, Hustruen eller begge Parter. For Dømmenes Vedkommende er Grupperingen enkel, men for Bevillingerne staa Sagen anderledes, idet der ofte paaberaabes flere Grunde og undertiden ogsaa Feil fra begge Sider.¹⁾

Samles Skilsmisseaarsagerne i større Grupper, erhoder man følgende Resultat:

¹⁾ Det bemærkes, at man ikke ved Opstillingen helt har fulgt de Grunde, der ved Bevillingerne har været anset som de afgjørende, idet man ved faktisk Adskillelse og Skilsmisse efter Separation ved Grupperingen har benyttet de specielle Grunde, hvor saadanne er paaberaabte, f. Ex. Hor, selv om Adskillelsen i sig selv var afgjørende for Bevillingen. Det samlede Antal Skilsmisser, bevilgede paa Grund af faktisk Adskillelse og Separation, vil sees af Tabel 4, jfr. Tabellen paa Side 37.

Motifs des demandes accordées (1891—1904):

	Skylden à qui la faute?			
	paa Mandens Side. <i>au mari.</i>	paa Hustruens Side. <i>à la femme.</i>	paa begge Sider. <i>aux deux époux.</i>	Tilsammen. <i>Total.</i>
Hor. <i>Adultère</i>	85	174	22	281
Hor i Forbindelse med anden Skyld paa samme Side. <i>Adultère et autre cause</i>	44	9	-	53
Hor i Forbindelse med anden Skyld paa den anden Side. <i>Adultère d'une partie et autre faute de l'autre</i>	-	-	14	14
Bigami. <i>Bigamie</i>	36	21	-	57
Desertion. <i>Désertion</i>	246	48	-	294
Desertion og Hor. <i>Désertion et adultère</i>	35	28	-	63
Dødsformodning, Fravær. <i>Absence, le mari pré- sumé mort</i>	97	-	-	97
Smittet Ægtefællen med venerisk Syge. <i>Com- muniqué à l'autre part une maladie véné- rienne</i>	21	3	-	24
Lidende af venerisk Syge. <i>Lui-même ou elle- même souffrant de maladie vénérienne</i>	2	-	-	2
Mishandling, Brutalitet. <i>Séances</i>	38	-	-	38
Forsømmelse af Underholdningspligt. <i>Négligence de pourvoir aux besoins de la famille</i>	6	-	-	6
Forbrydersk Vandel. <i>Condamnation</i>	21	2	-	23
Drikfældighed. <i>Ivrognerie</i>	4	1	-	5
Andet slet Forhold. <i>Autres vices</i>	5	1	-	6
Sindssygdom. <i>Aliénation mentale</i>	20	43	-	63
Andre Grunde. <i>Autres causes</i>	3	2	-	5
Faktisk Adskillelse. <i>Séparation de fait prolongée</i> Separation efter Bevilling (uden Angivelse af særlig Aarsag). <i>Divorces précédés de sépara- tion de corps (cause non spécifiée)</i>	-	-	-	168
Uopgivet Aarsag. <i>Inconnu</i>	-	-	-	2
Tilsammen. <i>Total</i>	663	332	36	1 651

I ovenstaaende Tabel har, hvor flere Grunde er anførte, hvert Tilfælde maattet henføres til en enkelt Gruppe under Hensyntagen til hvad der maatte ansees som den væsentligste Aarsag.

For de fleste af de Sager, hvor Separation efter Bevilling er gaaet forud, meddeles ingen Oplysning om den egentlige Aarsag. Nogen bestemt Skyldgrund behøver jo ikke i disse Tilfælde at foreligge, og om der foreligger nogen, bringes den ikke frem. Hvor en særskilt Grund er anført, er dog Tilfældet henført til vedkommende Gruppe.

Ialt er der i Aarene 1891—1904 505 Skilsmisser, hvor der tidligere har været meddelt Bevilling til Separation. Dette er 30.6 Procent af samtlige Skilsmisser, eller naar Hensyn kun tages til de af Kongen bevilgede Skilsmisser, altsaa med Fradrag af Domme, bliver det 505 af 1480 Skilsmisser eller 34 Procent.

Blandt de enkelte Grunde, der har ledet til Skilsmisse, er Utroskab den hyppigste. Af Tabellen sees, at Utroskab fra en eller begge Sider udtrykkelig er paaberaabt i 348 Sager. Lægges hertil Bigami, kommer man op i 405 Sager. Men ogsaa i forskellige andre Skilsmisser spiller Utroskab ind ved Siden af andre Grunde, navnlig i Forbindelse med Desertion. Desuden har den ene Ægtefælle smittet den anden med venerisk Syge (Syfilis eller Gonorrhoe) i 24 Tilfælde, og i 8 andre Sager er den ene Ægtefælle oplyst at lide af saadan Sygdom, uden at dog Smitteoverførelse er paastaet at foreligge. Lægges samtlige disse Sager sammen, faar man 524 Skilsmisser, hvor Ægteskabsbrud eller anden Usædelighed har spillet ind som Aarsag til Ægteskabets Opløsning, altsaa i Halvdelen af de Sager, for hvilke Grunden er opgivet. Utvivlsomt har ogsaa denne Aarsag spillet ind i adskillige af de Sager, hvor Separationsbevilling er gaaet forud, saavel som i de Tilfælde, hvor Ægtefællerne faktisk har levet adskilte fra hinanden.

I de nævnte 524 Sager er Manden den Skyldige i 242 Tilfælde, Hustruen i 256 Tilfælde, og i 26 Tilfælde foreligger der Oplysning om usædeligt Forhold fra begge Sider; jfr. om Grunden til denne Forskjel Bemærkninger nedenfor Side 30.

Den næststørste Gruppe af Skilsmisseaarsager er Desertion, og her er det oftest Manden, der er den skyldige Part. Af 357 Skilsmisser, hvor Desertion, tildels i Forbindelse med Hor, er anført som Grund, er det i 281 Tilfælde Manden, som har forladt Ægtefællen. Forøvrigt er det ofte vanskeligt at skjelne Desertion fra lang Tids Fravær og Dødsformodning, da disse Aarsager saa ofte gaar over i hinanden.

Næst i Rækken kommer faktisk Adskillelse med 168 Tilfælde. Ligesom ved forudgaaende Separation efter Bevilling kan der her som dybere Aarsag til Bruddet være andre Omstændigheder, der ikke af Parterne forebringes, idet 6 Aars faktisk Adskillelse i sig selv er tilstrækkelig til Opnaaelse af Skilsmisse. Det kan i enkelte Tilfælde være Utroskab fra en af Parterne eller maaske oftere Mangel paa Sympathi eller andre Forhold, som gjør Samlivet uholdbart.

Efter de allerede nævnte Grunde følger Dødsformodning, Sindssygdом, Mis-handling og forbrydersk Vandel.

I Tabellen er Drikfældighed alene nævnt i 6 Tilfælde, men Drik spiller dog ind som medvirkende Faktor i langt flere Tilfælde, f. Ex. i Forbindelse med Hor,

Overførelse af venerisk Smitte paa Hustruen, Forsømmelse af Underholdningspligt, Brutalitet o. s. v. Ialt er der i 63 Tilfælde oplyst, at Manden er drikfældig og fører et uordentligt Liv, og i 12 Tilfælde er det samme oplyst for Hustruens Vedkommende.

I andre Lande har man kunnet gjøre den Iagttagelse, at Skilsmissernes Antal er særlig stort blandt de Familier, der er kommet økonomisk tilgaters, særlig hvor Manden paa Grund af Drik eller andet slet Forhold forsømmer sin Underholdningspligt. Denne Erfaring bekræftes ogsaa for Norges Vedkommende. Thi ikke blot i de 78 Tilfælde, hvor der foreligger Mishandling, Forsømmelse af Underholdningspligt, forbrydersk Vandel, Drikfældighed eller andet slet Forhold, vil dette gjennemgaaende gjælde, men ogsaa ellers, særlig i Forbindelse med Hor, er Samlivet undergravet gennem en af Parternes uregelmæssige Levnet.

Paa Grundlag af ovenstaaende Tabel er udarbejdet følgende Oversigt, hvor tillige er tilføjet den Procent, som falder paa hver af Hovedgrupperne af samtlige opgivne Aarsager:

	Tilsammen.	Pct.
	Total.	Pourcent.
Hor og Bigami. <i>Adultère, bigamie</i>	405	39.3
Desertion. <i>Désertion</i>	357	34.6
Dødsformodning. <i>Absence</i>	97	9.4
Mishandling, Smitte, forbrydersk Vandel, Forsømmelse af Underholdningspligten, Drikfældighed og lign. <i>SéVICES, ivrognerie, etc.</i>	104	10.1
Sindssygdøm. <i>Aliénation mentale</i>	63	6.1
Andre Grunde. <i>Autres causes</i>	5	0.5
	1 031	100.0
Separation efter Bevilling	450	
Faktisk Adskillelse	168	
Uopgivet Aarsag	2	
	1 651	

Det fremgaar heraf, at Hor og Desertion uden Sammenligning er de hyppigst anførte Grunde, idet de udgjør næsten $\frac{3}{4}$ af samtlige Skilsmisser, for hvilke en særskilt Grund overhovedet er anført. Derefter kommer Mishandling og forargeligt Liv med vel 10 Procent, Dødsformodning med mindre end 10 Procent og Sindssygdøm med 6 Procent.

For Sverige er der for de i 1901 og 1902 meddelte Skilsmisser anført følgende Aarsager:

Desertio.....	i	361	Sager
Ødselhed, Drukkenskab, voldsom Karakter og Uforligelighed (Stridighet i lynne och tänkesätt).....	-	240	—
Hor.....	-	98	—
		699	Sager

Overføres 699 Sager

	Overført	699 Sager
Forbrydelse.....	i	27 —
Sindssygdome.....		17 —
Uhelbredelig Syge.....		3 —
Leiermaal med anden Person før Ægteskabet.....		3 —
Fængsel paa Livstid.....		1 —
	Ialt	750 Sager.

De to førstnævnte Aarsager, Desertion og Ødselhed, Drukkenskab m. m., spiller i Sverige en større Rolle end i Norge, medens paa den anden Side Hor oftere paaberaabes i Norge som Skilsmissegrund. Forøvrigt er en Sammenligning vanskelig at anstille paa Grund af Forskjel i Skilsmisselovgivningen.

Af Interesse vil det endvidere være at undersøge, hvorvidt Aarsagen hyppigst ligger paa Mandens eller Hustruens Side. Det bør dog allerede paa Forhaand bemærkes, at disse Opgaver kun kan have en betinget Gyldighed, idet de alene viser, i hvilken Udstrækning de forskellige Skilsmissegrunde gjøres gjældende, derimod ikke det Omfang, i hvilket saadanne Grunde overhovedet foreligger. Som paavist er Hor paa Hustruens Side hyppigere paaberaabt som Skilsmissegrund end Hor paa Mandens Side, men dette forklares derved, at Hustruen forholdsvis sjældnere forlanger Skilsmisse i saadanne Tilfælde. Noget lignende gjælder ved Sindssygdome, hvor det ligeledes hyppigere er Manden, som skiller sig fra en sindssyg Hustru end omvendt en Hustru fra sindssyg Mand. Dette kan ikke helt forklares gennem nogen tilsvarende Forskjel i Antallet af indtrufne Tilfælde af Sindssygdome for gifte Mænd og gifte Kvinder, men Grunden er tillige den, at Manden hyppigere benytter sig af denne Aarsag for at opnaa Skilsmisse.

Bortset fra disse to Skilsmissegrunde, er det uden Undtagelse ellers Tilfældet, at Manden langt hyppigere er den skyldige Part, og dette gjælder særlig Desertion, Mishandling og de forskellige Former for umoralsk eller ryggesløst Levnet.

Af Tabel 4 sees, at af 1 031 opgivne Tilfælde ligger Skylden i 651 Tilfælde hos Manden, i 324 Tilfælde hos Hustruen, og i 56 Tilfælde er der Feil paa begge Sider. Procentvis vil dette udgjøre:

Mandens Skyld.....	63.2 Pct.
Hustruens —.....	31.4 —
Begges —.....	5.4 —

Tilsammen 100.0 Pct.

Men her er ikke medregnet Skilsmisser efter retslig eller faktisk Separation uden nogen yderligere Anførsel af Grunden.

I de 450 Skilsmisser, hvor lovlig Separation var gaaet forud, var Begjæringen fremsat i 206 Tilfælde af Manden, i 159 af Hustruen og i 85 Tilfælde af begge. Vistnok behøver det slet ikke altid at være saa, at den, der begjærer Skilsmisse, er den forurettede Part, men det vil dog være Regelen. I Mangel

af noget andet Holdepunkt benytter vi dog den Anvisning, som ligger i Skilsmissebegjæringen, og fordeles endelig de resterende 170 Tilfælde (hvoraf 168 efter faktisk Adskillelse) ligelig paa begge Parter, erholder man følgende Tal:

Mandens Skyld	i 895 Tilfælde eller	54.2 Pct.
Hustruens —	615 —	37.3 -
Begges —	141 —	8.5 -

Tilsammen 1 651 Tilfælde eller 100.0 Pct.

Det synes saaledes med Sikkerhed at kunne siges, at i Flertallet af Skilsmisser ligger Aarsagen helt paa Mandens Side, om det end ikke er gjørligt nøiagtig at angive dette talmæssig. Forøvrigt bør det bemærkes, at ikke i alle Tilfælde, hvor Aarsagen ligger hos den ene eller den anden, er der noget dadelværdigt Forhold. Denne Bemærkning faar især sin Anvendelse paa Sindssygdом og paa Dødsformodning.

Med Hensyn til Skilsmissearsager i de forskellige Livsstillinger henvises til næste Afsnit.

Skilsmisser i de forskellige Livsstillinger.

Profession des époux.

For de i Løbet af Aarene 1891—1904 (Domme indtil 1903) meddelte Skilsmisser, ialt 1 651, er Mandens Livsstilling opgivet i 1 460 Sager eller vel 88 Pct. af samtlige (se nærmere Tabel 5). Rigtignok er Angivelserne ikke altid saa fuldstændige, som ønskeligt kunde være, men som Oplysningerne foreligger, vil de kunne tjene til adskillig Veiledning, og i det efterfølgende skal man forsøge at paapege de Resultater, som kan udledes af disse Opgaver¹⁾.

Ved de nedenstaaende Beregninger har man benyttet Opgaverne over Antallet af gifte Mænd efter Folketællingen af 1900, og det Spørgsmaal, som først melder sig, er, hvorledes Forholdet stiller sig inden de forskellige Hovednæringsveie. Herom henvises til følgende Oversigt:

(Se Tabellen næste Side.)

Saavidt det overhovedet er muligt, er Beregningen udført for Skilsmisser i Forhold til Antallet af gifte Mænd i de forskellige Grupper, men paa Grund af de uopgivnes Antal lader dette sig ikke gjøre overalt.

Forholdsvis er Antallet af Skilsmisser, naar bortsees fra Personer med Formuesindtægt og lign., lavest for Landbrugsnæringen og Fiskeribedriften. Dette hænger sammen med den Kjendsgjæring, som allerede tidligere er omtalt, at Skilsmisser overhovedet er faa udover Landdistrikterne. Medens Forholdet for samtlige gifte Mænd er 33.78 Skilsmisser aarlig pr. 100 000 gifte Mænd, udgjør

¹⁾ Det kan ogsaa i denne Forbindelse nævnes, at de offentliggjorte Resultater af Folketællingen (for 1900 se Fjerde Række Nr. 124) indeholder detaillerede Opgaver over Fraskilte inden de enkelte Livsstillinger.

	Antal gifte Mænd. <i>Hommes mariés.</i>	Skilsmisser 1891—1904. <i>Divorces 1891—1904.</i>	Aarligt Antal Fraskilte pr. 100 000 gifte Mænd. <i>Proportion des divorcés pour 100 000 hom- mes mariés des différentes professions (moyenne annuelle).</i>
Jordbrug, Fædrift, Skogdrift, Fiskeri. <i>Agri- culture, pêches</i>	162 998	124	5.43
Bergværksdrift og Industri. <i>Mines, usines, indu- strie</i>	94 750	466	35.13
Handel, Omsætning og Samfærsel. <i>Commerce, transports, etc.</i>	48 854	533	77.93
Offentligt Arbejde og privat immaterielt Arbejde. <i>Administration publique et professions libérales</i>	14 622	125	61.06
Husligt Arbejde og Erhverv af ubestemt eller ikke nærmere angivet Art. <i>Travaux domesti- ques, travaux insuffisamment déterminés</i>	6 571	204	-
Formuesindtægt, Føderaad, Pension og lign. <i>For- tune, rentes viagères, etc.</i>	17 365	5	2.06
Uden Erhverv. <i>Sans profession</i>	3 742	3	-
Uangivet Erhverv. <i>Professions inconnues</i>	222	191	-
Tilsammen. <i>Total</i>	349 124	1 651	33.78

det for Jordbrugs- og Fiskeribedriften alene 5.43 pr. 100 000 eller omtrent $\frac{1}{6}$ af Gjennemsnittet for alle. Der er heller ingen synderlig store Afvigelser inden denne Gruppe, idet Forholdet for de to største Klasser stiller sig, som følger:

Gaardbrugere. *Agriculteurs propriétaires* (89 403 gifte Mænd, 75 Skilsmisser) 5.99 pr. 100 000
Fiskere. *Pêcheurs* (24 488 gifte Mænd, 26 Skilsmisser)..... 7.29 « 100 000

Efter Landbrugs-næringen følger industriel Virksomhed, hvor Forholdet er omtrent det samme som Gjennemsnittet for samtlige Mænd. Men indenfor denne Hovedgruppe er der betydelig Forskjel, hvilket vil sees af nedenstaaende Berægning:

Mines, usines, industrie:

Fabrikeiere. *Propriétaires de fabriques* (1 008 gifte Mænd, 6 Skilsmisser) 42.52
Haandværksmestre ¹⁾. *Artisans* (24 121 gifte Mænd, 69 Skilsmisser) 20.43
Formænd. *Contremaîtres* (2 179 gifte Mænd, 12 Skilsmisser) 39.33

¹⁾ Se Noten paa næste Side.

Fabrikarbeidere. <i>Ouvriers de fabriques</i> (26 193 gifte Mænd, 49 Skilsmisser)	13.36
Haandværksarbeidere ¹⁾ . <i>Ouvriers chez des artisans</i> (24 076 gifte Mænd, 297 Skilsmisser)	88.11
Andre Arbeidere (ved Gruber, Smaaindustri, Kommunikationsanlæg). <i>Autres ouvriers industriels</i> (11 399 gifte Mænd, 29 Skilsmisser)	18.17

Det mest paafaldende er her det forholdsvis høie Antal Skilsmisser blandt Haandværksarbeidere. Særlig fortjener det at bemærkes, at Forholdet stiller sig adskillig ugunstigere end for Fabrikarbeidere. Herved maa dog tages et Forbehold, idet der nemlig under Hovedgruppe VI findes opført 182 Arbeidere, hvis Beskæftigelse ikke er nærmere betegnet. En Del af disse Arbeidere maa antages at være Fabrikarbeidere, en Del Haandværksarbeidere, Jordbrugsarbeidere o. s. v., men selv om man regner dem alle som Fabrikarbeidere, vil dog Procenten for disse ikke naa saa høit som for Haandværksarbeidere. Den nærmeste Forklaringsgrund maa søges deri, at Flertallet af vort Lands Fabrikarbeidere er bosatte paa Landet, medens omvendt den største Del af Haandværksarbeiderne findes i Byerne, hvor Skilsmisserne af forskellige Grunde forekommer hyppigere. Man har ved Bearbejdelsen af Materialet faaet det Indtryk, at det ofte er Mandens Drikfældighed og tildels ogsaa Hustruens Prostitution, som har undergravet Familienlivet, og her frembyder selvfølgelig Byerne i Sammenligning med Landdistrikterne et ugunstigere Forhold.

I tredje Række kommer offentligt og privat immaterielt Arbejde, og om end Gruppen som Helhed ikke staa ugunstigst, finder man dog her de Erhverv, hvor Skilsmissehyppigheden er størst. Antallet af Skilsmisser pr. 100 000 gifte Mænd udgjorde:

Administration publique et professions libérales:

Embedsmænd. <i>Fonctionnaires de l'Etat supérieurs</i> (1 983 gifte Mænd, 25 Skilsmisser)	90.05
Bestillingsmænd. <i>Autres fonctionnaires publics</i> (8 778 gifte Mænd, 34 Skilsmisser)	27.67
Advokater og Sagførere. <i>Avocats</i> (463 gifte Mænd, 14 Skilsmisser)	215.98
Læger og Tandlæger. <i>Médecins, dentistes</i> (449 gifte Mænd, 12 Skilsmisser)	190.90
Kunstnerisk og litterær Virksomhed: <i>Arts, lettres, presse:</i>	
Selvstændige Næringsdrivende og Chefer. <i>Chefs</i> (282 gifte Mænd, 15 Skilsmisser)	379.94
Betjente. <i>Employés</i> (272 gifte Mænd, 18 Skilsmisser)	472.69

For de med kunstneriske og litterære Sysler beskæftigede selvstændige Næringsdrivende (Kunstnere for egen Regning, Redaktører og lignende) og for Betjente (Musikere, Skuespillere, Journalister o. s. v.) er Skilsmissehyppigheden omtrent 12 til 14 Gange saa høi som Gjennemsnittet for alle gifte Mænd. Overhovedet betegner disse Tal Maximum for de enkelte Erhverv.

¹⁾ For de 187 Haandværkere med uopgiven Socialstilling er Fordeling foretaget mellem Mestre og Arbeidere efter samme Forhold som for de opgivnes Vedkommende. Slaaes Haandværksmestre og Haandværksarbeidere sammen, bliver Antallet af Skilsmisser pr. 100 000 gifte Mænd 54.24.

Som Gruppe betragtet har Handel, Omsætning og Samfærsel baade absolut og relativt de fleste Skilsmisser, idet Forholdet er ca. 78 pr. 100 000 gifte Mænd mod 33.78 i Gjennemsnit for alle Grupper. En stærk Indflydelse øver her Sjømandsstanden, hvor de særlige Forhold medfører en øget Skilsmissehyppighed, navnlig Sjømændenes sporløse Forsvinden under deres Reiser. Da vor Ret forlanger en retslig Fastslaaen af saadan Forsvinden gennem Dødsformodningsdom eller kongelig Skilsmissebevilling, maa nødvendigvis det samlede Antal Skilsmisser her stille sig forholdsvis høit, uden at dette er begrundet i andet end Bedriftens eiendommelige Art. Af det samlede Antal Tilfælder, hvor Manden er blevet borte, uden at man gennem et længere Tidsrum har hørt fra ham og uden at der foreligger Bevis for Desertion, ialt 97, falder de 65 paa Sjømænd.

Ser man paa de enkelte Livsstillinger, der gaar ind under Gruppen: Handel og Samfærsel, vil man ogsaa her finde Forskjelligheder, om end ikke saa store som blandt de liberale Erhverv. Pr. 100 000 gifte Mænd er der bevilget Skilsmisser:

Commerce, transports, etc.:

Selvstændige Næringsdrivende, indbefattet Hoteldrivende og Vognmænd. <i>Marchands, agents, etc.</i> (12 130 gifte Mænd, 152 Skilsmisser)	89.51
Bestyrere, Betjente, Bestillingsmænd. <i>Employés</i> (6 729 gifte Mænd, 68 Skilsmisser)	72.18
Skippere ¹⁾ . <i>Capitaines de navire</i> (4 183 gifte Kvinder, 39 Skilsmisser)	66.60
Styrmænd ¹⁾ . <i>Seconds</i> (2 391 gifte Kvinder, 33 Skilsmisser)	98.58
Sjømænd ¹⁾ , Matroser, Fyrbødere. <i>Marins, matelots, chauffeurs</i> (7 827 gifte Kvinder, 183 Skilsmisser)	167.00
Arbeidere. <i>Autres ouvriers</i> (13 469 gifte Mænd, 43 Skilsmisser)	22.80

Denne Gjennemgaaelse af Skilsmissehyppigheden inden de forskjellige Livsstillinger giver som Resultat, at den er høiest blandt de, der er sysselsatte med Kunst og Journalistik samt visse andre liberale Erhverv (Sagførere og Læger). Disse Erhverv er imidlertid med Hensyn til Antallet af Udøvere for smaa til at øve nogen større Indflydelse paa Totalsummerne for samtlige Livsstillinger. Over Gjennemsnittet staar Skilsmissehyppigheden blandt Sjømænd, Embedsmænd, Handlende og Betjente ved Handel og lign. samt Haandværksarbeidere, medens den for den erhvervsdrivende og arbejdende Befolkning forøvrigt saavel som for Bestillingsmændene ligger nær Gjennemsnittet og for Landets store Gaardbrugerstand og Fiskerbefolkning er meget liden.

I denne Forbindelse vil det være af Interesse at sammenholde Resultaterne med Opgaverne fra Sverige (for 1901 og 1902):

¹⁾ For Sjømænd er Beregningen udført paa Grundlag af Hustruernes Antal, da her Benyttelsen af Opgaverne over de tilstedeværende Mænd vilde være misvisende.

	Norge (1891—1904).	Sverige (1901 og 1902).
Jordbrug	8.5 %	13.0 %
Industri	31.9 -	34.1 -
Handel og Sjøfart	36.5 -	19.7 -
Immaterielt Erhverv.....	8.6 -	10.8 -
Andet Erhverv.....	14.5 -	22.4 -
	100.0 -	100.0 -

Den meget betydelige Forskjel for Handelsnæringens Vedkommende forklares for den væsentligste Del gennem det forholdsvis større Antal Skilsmisser inden Sjømandsstanden i Norge. Medens nemlig i Norge 17.5 % af samtlige Skilsmisser faldt paa Sjøfolk (Officerer og Mandskab), udgjorde Procenten i Sverige alene 4. Forøvrigt faldt der i Sverige forholdsvis flere Skilsmisser paa immaterielle Erhverv, Jordbrugsnæringen og Industrien.

Skilsmisser blandt Arbeidere (exkl. Sjøfolk) udgjør i begge Lande omtrent den samme Procent, nemlig ca. 43 % af samtlige Skilsmisser.

Det ligger nær i Tilknytning til ovenstaaende Undersøgelser at opkaste det Spørgsmaal, om Skilsmisserne er hyppigere i de høiere Samfundslag. Den almindelige Opfatning gaar vistnok i Retning af en saadan Antagelse, men Opinionen vil lettelig paavirkes af enkelte forefaldende Tilfælde, dels fordi Personerne er mere bekendte, dels ogsaa paa Grund af Sagens mere opsigtsvækkende Karakter.

Forsøger man at gennemføre en saadan Gruppering efter de store sociale Hovedklasser, bør der samtidig, om Sammenligningen skal blive fuldstændig, skjelnes mellem By og Land, saaledes som der er gjort i nedenstaaende Oversigt:

(Se Tabellen paa næste Side.)

Inden alle Grupper er, som det vil sees, Skilsmissehyppigheden større i Byerne end paa Landet.

Af samtlige Skilsmisser falder omtrent Halvdelen paa Arbeidere, og i Forhold til Antallet af gifte Mænd er Skilsmisserne blandt Arbeidere noget hyppigere end Gjennemsnittet for samtlige Grupper. Der er dog nogen Forskjel mellem Land og By, idet Forholdet i Byerne ligger under Gjennemsnittet, men i Landdistrikterne over.

I det Hele kan det derfor ikke siges, at Skilsmisserne er hyppigere i de høiere Samfundslag end blandt de lavere, naar man betragter Riget underét. Derimod maa det antages for Byernes Vedkommende, at Forholdet stiller sig ugunstigere for de høiere Samfundslag. Til Belysning heraf hidsættes følgende Beregning, hvor Kristiania er udskilt ved Siden af de øvrige Byer:

	Samtlige Klasser.	Arbeidere.	Selvstændige Næringsdrivende og Arbeidschefer.
Landdistrikterne	14.98	20.87	6.82
Byer undt. K.r.a	61.96	64.76	66.11
Kristiania	121.79	103.65	138.05

	Laddistrikterne. <i>Campagnes.</i>			Byerne. <i>Villes.</i>			Riget. <i>Royaume.</i>
	Gifte Mænd. <i>Hommes mariés.</i>	Skilsm. 1891—1904 <i>Divorces 1891— 1904.</i>	Propor- tion pour 100 000 <i>(moyenne annuelle).</i>	Gifte Mænd. <i>Hommes mariés.</i>	Skilsm. 1891—1904 <i>Divorces 1891— 1904.</i>	Propor- tion pour 100 000 <i>(moyenne annuelle).</i>	
Private selvstændige Nærings- drivende og Arbeidschefer. <i>Patrons, chefs</i>	118 290	113	6.82	22 749	271	85.09	19.45
Selvstændigt Arbeidende. <i>Ouv- riers travaillant pour leur propre compte</i>	24 953	26	7.44	4 286	19	31.66	10.99
Embedsmænd. <i>Fonctionnaires de l'État supérieurs</i>	799	4	35.76	1 184	21	126.69	90.05
Bestillingsmænd og Betjente ved privat Næringsdrift og imm. Virksomhed. <i>Fonction- naires de l'État inférieurs et employés privés</i>	10 093	38	26.89	12 962	146	80.46	57.01
Arbeidere, ib. Formænd. <i>Ouv- riers (y compris contre- maîtres)</i>	81 446	238	20.87	51 033	576	80.62	43.93
Formuesindtægt. <i>Revenus, pensions, etc.</i>	15 108	3	1.42	2 257	2	6.33	2.06
Uden Erhverv. <i>Sans profes- sion</i>	2 460	2	-	1 282	1	-	-
Uopgivet Erhverv. <i>Professions inconnues</i>	101	107	-	121	84	-	-
Tilsammen. <i>Total</i>	253 250	531	14.98	95 874	1 120	83.44	33.78

Paa Landet er som før nævnt Skilsmisserne blandt Gaardbrugere og Fiskere sjældne. I Byerne er derimod Skilsmisser hyppigere inden Middelstanden saavel som blandt de høiere Klasser, og dette gjælder i endnu stærkere Grad for Kristiania, hvor som Følge heraf Forholdet stiller sig adskillig gunstigere for Arbejderne end for de øvrige Samfundsklasser i sin Almindelighed og meget gunstigere end for enkelte specielle Erhverv, som før er omtalte.

Da en Sammenstilling af Skilsmisser efter²⁾ Livsstilling og Skilsmissearsag kan antages at frembyde nogen Interesse, er en saadan Opgave meddelt i Tabel 5, og nedenfor meddeles et Sammendrag af Resultaterne, grupperet efter sociale Klasser:

Divorces par causes et professions du mari.

	Antal Skilsmisser. Nombre des divorces.	Skilsmisseaarsager. Causes.													Samlet Antal Skilsmisser efter forud- gaaende Se- parations- bevilling. Total des divorces précédés de séparation de corps.		
		Utroskab, Bigami. <i>Adultère, bigamie</i>			Desertion. <i>Désertion</i>		Døds- formod- ning. <i>Le mari pré- sumé mort.</i>	Faktisk Adskil- kelse. <i>Sépara- tion de fait pro- longée.</i>	Sinds- sygdom. <i>Aliénation mentale</i>		Mishand- ling m. m. <i>Sévi- ces, etc.</i>		Andre Aarsager. <i>Autres causes</i>			Uop- givet. <i>In- connues</i>	Separation efter Bevilling, uden Angivelse af særlig Aarsag. <i>Div. précédés de sépara- tion de corps (cause non spécifiée).</i>
		Begge. des deux ép.	M. du mari.	H. de la femme.	M. du m.	H. de la f.			M. du m.	H. de la f.	M. du m.	H. de la f.	M. du m.	H. de la f.			
Selvst. Næringsdrivende og Arbeidschefer. <i>Pa- trons, chefs</i>	348	3	50	34	41	6	4	30	4	12	23	1	1	1	-	138	157
Betjente og Bestyrere. <i>Employés</i>	150	3	22	14	21	3	5	14	-	1	7	1	1	-	-	58	64
Selvst. Arbejdende. <i>Ouv- riers travaillant pour leur propre compte</i> ...	45	2	5	8	8	3	4	6	-	3	1	-	-	-	-	5	7
Arbejdere. <i>Ouvriers</i> ...	663	11	52	98	127	36	75	67	7	14	36	2	-	1	-	137	153
Uopgivet social Stilling ¹⁾ <i>Professions inconnues</i> .	378	3	40	53	75	24	8	42	8	11	27	3	1	-	2	81	91
Embedsmænd. <i>Fonction- naires publics supé- rieurs</i>	25	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	23
Bestillingsmænd ved imm. Virksomhed. <i>Au- tres fonctionnaires pub- lics</i>	34	-	2	2	8	3	1	7	1	1	1	-	-	-	-	8	8
Andre. <i>Autres profes- sions</i>	8	-	-	-	-	1	-	2	-	1	2	-	-	-	-	2	2
<i>Total</i>	1 651	22	171	212	281	76	97	168	20	43	97	7	3	2	2	450	505

¹⁾ Deraf 187 Haandværkere.

Med Hensyn til de enkelte Skilsmisseaarsager bemærkes: Antallet af Skilsmisser, hvor Utroskab foreligger, er forholdsvis temmelig uforandret i de enkelte Grupper, idet disse Tilfælde gennemgaaende andrager til ca. 25 Procent af samtlige Skilsmisser. Alene for Embeds- og Bestillingsmænd er det en væsentlig lavere Procent, der falder paa denne Skilsmisseaarsag. For Arbeidernes Vedkommende er det hyppigst Hustruen, som bærer Skylden, og særlig gjælder dette for Sjømænd. I de andre Grupper er derimod hyppigere Manden den skyldige Part.

For Desertion er Forholdet mere vekslende. Hyppigst er denne Aarsag paaberaabt for Bestillingsmænd (i $\frac{1}{3}$ af Sager), blandt Arbeidere, Selvstændigt Arbeidende og Personer med uopgivet Socialstilling. Det er overalt Manden, som i de fleste Tilfælde er den skyldige Part.

Dødsformodning er i det overveiende Antal Tilfælde paaberaabt som Skilsmissegrund af Sjøfolks Hustruer.

En særlig Interesse har ogsaa den i Tabellen meddelte Opgave over Antallet af Skilsmisser, hvor Separationsbevilling tidligere har været udfærdiget.

Det fremgaar af Tabellen, at der er adskillig Forskjel i Benyttelsen af denne Fremgangsmaade, der selvfølgelig i mange Tilfælde vil stille sig som den lempeligste og hensynsfuldeste. Embedsmænd har omtrent i samtlige Tilfælde gaaet Separationsveien, Selvstændige Næringsdrivende i ca. 45, Betjente og lign. i ca. 43 Procent, de øvrige Grupper, derunder Arbeidere, i ca. 25 Procent og Selvstændigt Arbeidende alene i ca. 15 Procent. Det kan derfor siges, at de høiere Klasser i større Udstrækning gjør Brug af denne Vei end de øvrige.

Skilsmisser efter Børneantal.

Nombre d'enfants.

At det for Skilsmisserne i sin Almindelighed vil være et Moment af Betydning, om Ægtefællerne har Børn i Live eller ikke, er en Antagelse, som allerede paa Forhaand maa stille sig sandsynlig. Den Omstændighed, at Ægtefællerne har Børn, gjør Baandet mellem dem saa meget fastere og saa meget vanskeligere at løse, og dette viser sig ikke blot deri, at Ægtefæller med Børn forholdsvis sjældnere vil begaa Handlinger, som kan begrunde Krav paa Skilsmisse fra den anden Part, men ogsaa deri, at de vil betænke sig mere paa at gjøre et saadant Krav gjældende, selv om Betingelser maatte foreligge for Opnaelse af en Skilsmissebevilling.

De Undersøgelser, som har været anstillede i forskellige Lande, bekræfter da ogsaa denne Antagelse, idet Antallet af Skilsmisser viser sig at være forholdsvis høiere blandt børnløse Ægtefæller end for Ægtefæller med Børn. For Frankrige har saaledes Bertillon beregnet, at der pr. 10 000 Ægtefæller uden Børn falder 6.04 Skilsmissebegjæringer, medens der pr. 10 000 Ægtefæller med Børn alene faldt 1.69 Begjæringer. Ligeledes har man kunnet konstatere, at jo flere Børn Familierne tæller, desto sjældnere finder forholdsvis Skilsmisse Sted.

I nedenstaaende Tabel er sammenstillet de foreliggende norske Opgaver for Aarene 1891—1904:

Aar. <i>Année.</i>	De fraskilte Ægtefæller, fordelt efter Børneantal: <i>Nombre des couples:</i>							Uopgivet. <i>Pas de renseignements.</i>	Ialt. <i>Totaux.</i>
	Uden Børn. <i>Sans enfants.</i>	Med Børn i Live: <i>ayant des enfants vivants:</i>					Tilsammen. <i>Total.</i>		
		1 Barn. <i>1 enf.</i>	2 eller 3 Børn. <i>2 ou 3 enf.</i>	4 eller flere Børn. <i>4 enf. et plus.</i>	Flere Børn, Antal uopg. <i>Plusieurs enfants sans indication du nombre.</i>				
1891.....	4	11	10	4	3	28	26	58	
1892.....	4	9	12	6	-	27	45	76	
1893.....	9	20	19	9	2	50	43	102	
1894.....	9	21	14	9	7	51	49	109	
1895.....	7	12	24	10	10	56	51	114	
1896.....	18	15	23	7	-	45	34	97	
1897.....	13	16	18	7	2	43	38	94	
1898.....	15	26	35	8	5	74	51	140	
1899.....	22	28	25	13	2	68	33	123	
1900.....	21	17	30	11	1	59	26	106	
1901.....	43	23	38	14	5	80	15	138	
1902.....	34	34	40	11	8	93	12	139	
1903.....	58	41	48	20	11	120	7	185	
1904.....	68	28	44	20	3	95	7	170	
Tils.	325	301	380	149	59	889	437	1 651	

For de første Aar er Antallet af Ægteskaber, for hvilke Oplysninger mangler om det her omhandlede Punkt, forholdsvis meget stort. Der er ogsaa Grund til at tro, at der blandt de uopgivne indeholdes forholdsvis flest Ægtefæller uden Børn, hvilket synes at fremgaa ved en Sammenligning med de fire sidste Aar og desuden bestyrkes ved den Betragtning, at det netop vil være, fordi der ikke er Børn i Ægteskabet, at Akterne ingen Oplysning har givet, medens Forholdet ligeoverfor Børn som Regel vil være gjort til Gjenstand for Forhandling under Sagens Forberedelse.

Under disse Omstændigheder begrænses den følgende Undersøgelse til de fire Aar 1901—1904, for hvilke Oplysningerne foreligger temmelig fuldstændige.

I disse fire Aar udgjorde det samlede Antal Skilsmisser 632, hvoraf der i 591 Sager er givet Oplysning om, hvorvidt Børn er i Live eller ikke. I 388

Tilfælde eller 65.65 Pct. havde Ægtefællerne Børn, og i 203 Tilfælde eller i 34.35 Pct. var der ingen Børn i Live.

Af de 388 skilte Par, som havde Børn, havde 126 alene 1 Barn, 170 havde 2 eller 3 Børn, 65 havde 4 eller flere Børn og 27 havde flere Børn, uden at Antallet er nærmere angivet.

For en fuldt nøiagtig og indgaaende Undersøgelse af, hvorledes Skilsmissehyppigheden stiller sig for Ægtefolk med og uden Børn og for Ægtefolk med Børn efter Antallet af disse, skulde man egentlig vide, hvorledes Familierne i vort Land fordeler sig efter Antallet af Børn i Live. Nogen saadan Opgave foreligger imidlertid ikke bearbejdet. Derimod er der anstillet Undersøgelser over det samlede Antal fødte Børn og Ægteskabernes Fordeling paa Grundlag heraf¹⁾. Gjennem en repræsentativ Undersøgelse, bygget paa Opgaver, indhentede for 1894, er det beregnet, hvor stor Procent af samtlige Ægteskaber er børnløse, samt hvorledes de frugtbare Ægteskaber fordeler sig efter Børnenes Antal. Disse Opgaver kan vistnok ikke direkte benyttes ved nærværende Undersøgelse, hvor der spørges om Antallet af endnu levende Børn, men de vil dog kunne tjene til adskillig Veiledning.

Hvad for det første angaar børnløse Ægteskaber, saa fremgaar det af den nævnte Undersøgelse, at paa 100 bestaaende Ægteskaber falder der 11.8 Ægteskaber, i hvilke der overhovedet ikke er født Børn. Men dertil kommer imidlertid de Ægteskaber, der er blevne børnløse gennem Børnenes Død. Disse vil dog neppe udgjøre mere end 2 Pct. af samtlige Ægteskaber, og Antallet af Ægteskaber uden Børn i Live skulde saaledes stille sig i ca. 14 Pct. Som ovenfor nævnt, har imidlertid ikke mindre end 34.35 Pct. af de i Aarene 1901—1904 fraskilte Ægtefæller ingen Børn i Live, og heraf fremgaar det med tilstrækkelig Tydelighed, at Skilsmissehyppigheden er større mellem Ægtefæller uden Børn end mellem Ægtefæller med Børn.

Særskilt for Kristiania opgives i den kommunale statistiske Aarbog Antallet af Fraskilte uden Børn til 98 (i de samme fire Aar) af ialt 243 Skilsmisser, for hvilke Opgaver er meddelte angaaende Børneantallet, eller 40.33 Pct., hvilket er noget høiere end for Riget i det Hele, hvorved dog samtidig bør bemærkes, at Antallet af børnløse Ægteskaber i Kristiania er høiere end for det hele Rige.

I andre Lande stiller Forholdet af børnløse Ægteskaber til det samlede Antal Skilsmisser sig endnu høiere end i Norge. I Frankrige havde i Aarene 1896—1900 44 Pct. af samtlige Ægtepar, af hvilke Skilsmisse blev begjæret, ingen Børn. I Paris udgjorde Forholdet af børnløse Ægteskaber til det samlede Antal Skilsmisser 1900—1902 endog 54.65 Pct. I Berlin udgjorde Procenten af børnløse Ægteskaber af samtlige Skilsmisser i 1899 58.8 Pct. Denne høie Procent forklares derved, at efter den paa hin Tid gjældende Ret ansaaes gjensidig Overenskomst mellem børnløse Ægtefæller for Skilsmissegrund; efterat denne

¹⁾ Se nærmere A. N. Kfær: Statistische Beiträge zur Beleuchtung der ehelichen Fruchtbarkeit, 1903 og 1905.

Bestemmelse er forandret i 1900, er ogsaa Procenten gaaet ned til 48.4 i 1902. Ved disse Sammenligninger med andre Lande bør det erindres, at Procenten af børnløse Ægteskaber i Norge gjennemgaaende er lavere end i andre Lande.

Tager man tillige Hensyn til Ægteskabets Varighed ved Opløsningen, saa viser der sig at være Forskjel i Procenten af børnløse Ægteskaber, eftersom Ægteskabet har varet i kortere eller længere Tid.

Ægteskabets Varighed. <i>Durée du mariage.</i>	Antal Skilsmisser, for hvilke Opgaver foreligger (1901—1904). <i>Nombre des divorces, pour lesquels des renseignements sont fournis (1901—1904).</i>	Deraf var børnløse. <i>Dont époux sans enfants.</i>	Procent. <i>Pourcent.</i>
Indtil 5 Aar	41	27	65.9
6—10 «	175	80	45.7
11—15 «	152	48	31.6
16—20 «	96	23	24.0
21—25 «	67	11	16.4
26—30 «	31	6	19.3
31—40 «	20	6	30.0
41—50 «	5	2	40.0
Uopgivet. <i>Inconnue</i>	4	-	0.0
Tilsammen. <i>Total</i>	591	203	34.3

At Procenten stiller sig høiest for de kortvarige Ægteskaber, har for en væsentlig Del sin Forklaring deri, at børnløse Ægteskaber inden disse Grupper overhovedet forekommer hyppigere end for Ægtefæller, der har levet sammen igjennem længere Tid. Efter de foreliggende Oplysninger om Frugtbarhedsforholdene i Norge udgjør Procenten af børnløse Ægteskaber (d. v. s. i hvilke Børn ikke er fødte) for Ægtefolk, der har været gifte indtil 4 Aar, 28.5, mellem 5 og 9 Aar 10.7 Pct., hvorefter Procenten aftager med Ægteskabets Varighed nogenlunde regelmæssig til 6.1 for de, der har været gifte i 50 Aar og derover. Heraf kan udledes som Resultat, at inden samtlige Grupper er Procenten af børnløse blandt de fraskilte Ægtepar høiere end Procenten blandt samtlige bestaaende Ægteskaber. Forholdsvis høiest stiller den sig for de, der er skilte fra hinanden efter 6 til 10 Aars Ægteskab, og lavest stiller den sig i Grupperne 16 til 30 Aar. Vedkommende de ældste Grupper (over 30 Aar) maa det bemærkes, at der vil Antallet af Ægteskaber, der er blevne børnløse gennem Børnenes Død, være forholdsvis større end for de yngre Grupper. Af denne Grund bliver ogsaa Sammenligningen her mindre veiledende, idet Procenten af Ægteskaber uden Børn i Live maa stille sig høiere.

I nedenstaaende Tabel er der for de samme fire Aar meddelt en Opgave over Børneantallet i de opløste Ægteskaber, fordelt efter den Tid, Ægteskabet har varet:

Antal Børn i Live. <i>Nombre d'enfants actuellement vivants</i> <i>(années 1901--1904).</i>	Egteskabets Varighed ved Opløsningen: <i>Durée antérieure du mariage:</i>											Uop- givet. <i>Inconnue</i>	Til- sammen. <i>Totaux.</i>
	Indtil 2 Aar.	3-5.	6-10.	11-15.	16-20.	21-25.	26-30.	31-35.	36-40.	41-45.	46-50.		
Ingen Børn. <i>Pas d'enfant</i>	3	24	80	48	23	11	6	6	-	1	1	-	203
1 Barn. <i>1 enf.</i>	-	11	56	27	14	11	6	-	1	-	-	-	126
2 Børn. <i>2 «</i>	-	2	23	34	15	14	7	5	1	-	-	2	103
3 — <i>3 «</i>	-	1	11	21	18	12	3	1	-	-	-	-	67
4 — <i>4 «</i>	-	-	1	10	9	4	2	1	-	-	-	1	28
5 — <i>5 «</i>	-	-	2	1	4	8	-	2	-	-	-	-	17
6 — <i>6 «</i>	-	-	-	2	4	2	1	1	-	1	-	-	11
7 — <i>7 «</i>	-	-	-	1	2	2	-	1	-	-	-	-	6
8 — <i>8 «</i>	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
10 — <i>10 «</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Flere Børn uden Opgivelse af Antallet. <i>Plusieurs enfants sans indication du</i> <i>nombre</i>	-	-	2	8	7	2	4	-	1	1	1	1	27
Uopgivet. <i>Pas de renseignement</i>	-	6	11	9	4	4	3	-	-	1	1	2	41
Tilsammen. <i>Total</i>	3	44	186	161	100	71	34	17	3	4	3	6	632

Af de 388 fraskilte Ægtepar med Børn havde de fleste 1 til 3 Barn. Regner man de 27, som havde flere Børn, uden at dog Antallet er opgivet, blandt Forældre med henholdsvis 2 og 3 Børn, stiller Fordelingen sig, som følger, for det hele Rige samt særskilt for Kristiania efter den kommunale Statistik:

<i>Couples divorcés ayant des enfants</i> (1901—1904).	Riget. <i>Royaume.</i>		Kristiania.	
	Antal. <i>Nombre.</i>	Procent. <i>Pourcent.</i>	Antal. <i>Nombre.</i>	Procent. <i>Pourcent.</i>
1 Barn. <i>1 enf.</i>	126	32.48	46	31.72
2 eller 3 Børn. <i>2 ou 3 enf.</i>	197	50.77	69	47.59
4 eller flere Børn. <i>4 ou plus de 4 enf.</i>	65	16.75	30	20.69
Tilsammen. <i>Total</i>	388	100.00	145	100.00

I Kristiania falder der altsaa forholdsvis noget flere Skilsmisser blandt Forældre med 4 eller flere Børn end for Riget overhovedet.

Naar man skal sammenholde disse Opgaver med Fordelingen af Ægteskaberne i sin Almindelighed efter Børneantallet, saa støder vi paa den ovenfor berørte Vanskelighed, at vi vel kjender Ægteskabernes Fordeling efter Antallet af fødte, men ikke efter Antallet af levende Børn. Resultaterne vil her stille sig meget forskellige, eftersom Fordelingen foretages paa den ene eller den anden af disse Maader. Særlig vil Antallet af Ægteskaber med det største Børneantal være forholdsvis færre, naar der spørges efter levende Børn, end naar Talen er om ialt fødte Børn, fordi nemlig Ægteskaber med mange Børn vil have varet i en længere Aarrække og Procenttallet af Døde derfor være større.

Nedenfor hidsættes en Opgave over Fordelingen af samtlige Ægteskaber efter Antallet af fødte Børn samt af de fraskilte Par med Børn i Live efter disses Antal, begge Beregninger udførte under Hensyntagen til Ægteskabets Varighed:

Ægteskabets Varighed.	Bestaaende frugtbare Ægteskaber, fordelt efter Antal fødte Børn:			Ægteskabets Varighed.	Fraskilte Par med levende Børn, fordelt efter disses Antal:		
	1 Barn.	2—3 Børn.	4 og flere Børn.		1 Barn.	2—3 Børn.	4 og flere Børn.
	Pet.	Pet.	Pet.		Pet.	Pet.	Pet.
0—4 Aar	50.69	47.40	1.91	Indtil 5 Aar ...	78.57	21.43	-
5—9 «	10.30	47.35	42.35	6—10 « ...	58.95	37.89	3.16
10—19 «	6.36	17.98	75.66	11—20 « ...	23.16	58.19	18.65
20—29 «	6.33	16.35	77.32	21—30 « ...	20.99	51.85	27.16
30 og derover ...	6.18	16.39	77.43	over 30 « ...	5.88	58.82	35.30
Ialt	12.93	25.88	61.19	Ialt	32.81	50.52	16.67

Efter hvad ovenfor er sagt, vilde den Procent, der falder paa Ægteskaber med fire og flere Børn, stille sig adskillig lavere, om Beregningen kunde udføres alene for gjenlevende Børn, medens omvendt Ægteskaber med 1 eller 2—3 gjenlevende Børn vilde udgjøre en højere Procent, netop fordi de talrigere Børnegrupper udtynes. Men selv om ethvert Hensyn bliver taget hertil, synes det utvivlsomt, at Skilsmisserne, der som ovenfor nævnt er sjældnere for Ægteskaber med Børn end for børnløse Ægteskaber, viser en yderligere aftagende Tendents for Forældre med et større Antal Børn.

For Separationernes Vedkommende foreligger ingen Oplysning om Børneantallet undtagen for Kristiania. Her var i Aarene 1901—1904 Forholdet følgende:

Børnløse	82
Med 1 Barn.....	66
Med 2—3 Børn.....	78
Med 4 og flere Børn.....	52
Uopgivet.....	6

284.

Herefter skulde der falde $29\frac{1}{2}$ Pct. paa børnløse Ægtefæller mod $40\frac{1}{3}$ Pct. for Skilsmisser, og af de separerede Ægtefæller med Børn havde 33.67 Pct. 1 Barn, 39.80 Pct. 2 eller 3 Børn og 26.53 Pct. 4 eller flere Børn. Altsaa forholdsvis færre børnløse blandt de Separerede, og af Ægtefæller med Børn forholdsvis flere med 4 og flere Børn og forholdsvis færre med 2 eller 3 Børn end blandt de i samme Tidsrum fraskilte Ægtefæller.

Skilsmisser i fremmede Lande.

Comparaison avec d'autres pays.

Efter Kristendommens Indførelse vandt gennem den katolske Kirke Opfatningen af Ægteskabets Uopløselighed Indgang, og den kanoniske Lære gik ud paa, at et engang gyldig stiftet Ægteskab ikke kunde opløses uden gennem Døden. Heri blev dog gennem Praxis efterhaanden indført den Lempelse, at Ægtefæller i bestemte Tilfælde erholdt Separationsbevilling.

Reformationen indledede et Brud med den kanoniske Lære, og der aabnedes nu i de protestantiske Lande Adgang til at erholde Skilsmisse under nærmere af Loven opstillede Betingelser. Den samme Regel indførtes ogsaa i Frankrige under den store Revolution. England indtog længe en Særstilling blandt de protestantiske Lande, idet den kanoniske Regel forblev herskende ligetil 1857, fra hvilket Aar Domstolene fik Ret til at indrømme Skilsmisse under forøvrigt temmelig strenge Betingelser.

De Løttelser, som i de forskellige Lande efterhaanden er indrømmede gennem Skilsmisselovgivningen, har selvfølgelig sin Andel i den Stigning, som Skilsmisserne viser i de fleste Lande.

I enkelte Lande, navnlig i Danmark, Nederlandene, Belgien, England, Frankrige, Schweiz og Østerrige har man ved Siden af Skilsmisse ogsaa Separationsbevillinger, dels som et forberedende Skridt forud for Opnaaelse af Skilsmisse, dels som et heraf uafhængigt Institut. I Italien meddeles alene Separation, i Finland og Ungarn alene Skilsmisse.

Sverige.

I Sverige stiller Antallet af Skilsmisser sig forholdsvis omtrent i samme Høide som i Norge. Der foreligger Opgaver for en Aarrække tilbage, og efter disse udgjorde Skilsmissernes Antal:

1851—1860.....	gjennemsnitlig	120
1861—1870.....	—	130
1871—1880.....	—	193
1881—1890.....	—	234
1891—1895.....	—	296
1896—1900.....	—	380
1901.....	—	359
1902.....	—	391
1903.....	—	418

Antallet af Skilsmisser udgjorde i 1900 405 eller 47.80 pr. 100 000 gifte Kvinder. Som før nævnt stillede Forholdet sig for Norge i 1900—1901 som 34 til 100 000, men da i de sidste Aar Antallet i Sverige har staaet stille eller er gaaet tilbage, medens det i Norge er steget stærkt, stiller Forholdet sig nu lidt ugunstigere for Norge.

Overhovedet har Bevægelsen i de to Lande været meget forskjellig. Medens der nemlig i Sverige i Aarene 1861—1870 faldt ca. 20 Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder, holdt Antallet sig i Norge langt lavere og endnu i 1890—1891 falder der alene 15 Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder. Men fra den Tid stiger Antallet i Norge saa raskt, at Forskjellen i Løbet af faa Aar er udjævnet. Dette beror naturligvis paa den i Norge nyoptagne Praxis for Skilsmissebevilling, hvorved Vilkaarene for Opnaaelse af Skilsmisse er gjort lettere end i Sverige.

Skilsmisse tilstaaes i Sverige dels og hyppigst gennem Dom, dels ved kongelig Bevilling i Henhold til Forordning af 27 April 1810. Derefter har Parterne i begge Fald at tage Skilsmissebrev ved Domkapitlet.

I hvilket Omfang enhver af disse Fremgangsmaader benyttes, og hvilke Aarsager derunder er paaberaabte, vil sees af omstaaende Oversigt:

	1901.	1902.	1903.
D o m m e :			
Mandens Hor	6	21	22
Hustruens «	35	36	31
Mandens Desertion	116	115	99
Hustruens —	68	62	72
Mandens Leiermaal med nogen anden før Ægte- skabet	-	-	-
Hustruens Leiermaal med nogen anden før Ægte- skabet	2	1	-
Uhelbredelig Syge m. m. hos Manden	1	-	-
— — — — — Hustruen	2	-	2
Fængsel paa Livstid, Manden	1	-	-
— — — — — Hustruen	-	-	-
Mandens Stræben efter Ægtefællens Liv	-	-	-
Hustruens — — — — —	-	-	-
Mandens Vanvid	3	3	4
Hustruens —	5	6	1
	239	244	231
B e v i l l i n g e r :			
Mandens Forbrydelse	15	11	17
Hustruens —	-	1	1
Ødselhed, Drukkenskab, voldsom Karakter, Ufor- ligelighed, fra Mandens Side	2	5	2
Ødselhed, Drukkenskab, voldsom Karakter, Ufor- ligelighed, fra Hustruens Side	1	3	3
Ødselhed, Drukkenskab, voldsom Karakter, Ufor- ligelighed, fra begges Side	101	127	164
	119	147	187
Sum	358	391	418

I Sverige benyttes ogsaa Separationer (skilnad till säng och säte), men de meddeles gjennem Dom, og der er sat visse Betingelser for Erholdelse deraf (at Ægtefællerne lever i Had og Bitterhed eller at de har forladt hinanden, uden at dog. Rønning foreligger). En Del af det ovennævnte Antal Bevillinger er vistnok meddelte efter forudgaaende Separation, uden at dog, saavidt vides, nærmere Opgaver herover foreligger. I Norge er Vilkaarene lettere, idet Adgangen til Separationsbevilling, om Parterne er enige, er kurant, og dermed ogsaa Erholdelse af Skilsmisse efter 3 Aars Forløb (Enighed fremdeles forudsat) selvfølgelig. Dertil

kommer, at de kongelige Bevillinger ikke som i Sverige er begrænsede til bestemte Tilfælde, og særlig meddeles Bevillinger for de samme Aarsager, som berettiger til Erholdelse af Skilsmisedom, f. Eks. Hor. Dette spiller ikke liden Rolle, fordi mange Ægtefæller, der kvier sig for at gaa til Domstolene, vil benytte den mere diskretionære Fremgangsmaade, som Bevillingssystemet har aabnet Adgang til. Saalænge Hor kun kunde gjøres gjældende som Skilsmisseaarsag under Proces, var ogsaa Antallet af saadanne Sager ringe, saaledes som fremdeles er Tilfældet i Sverige, men efter Gjenoptagelsen af Bevillingspraxis er det ikke mindst disse Sager, som har vist en Stigning.

Det kan i denne Forbindelse have sin Interesse at undersøge, hvorledes det stiller sig med fraskilte Personers Indgaaelse i nyt Ægteskab. I Sverige var af samtlige i Aarene 1896—1902 indgaaede Ægteskaber i 3.54 pr. 1 000 Manden fraskilt og i 3.33 pr. 1 000 var Hustruen fraskilt, medens de tilsvarende Tal for Norge stillede sig lavere, nemlig i henholdsvis 2.07 og 1.72 pr. 1 000 indgaaede Ægteskaber.

Danmark.

Den danske Lovgivning er mere i Overensstemmelse med den norske. Foruden gennem Dom, der forøvrigt nu ligesom i Norge sjelden søges, meddeles Skilsmisse ved kongelig Bevilling, og der er ligesaa lidt som i Norge givet bestemte Forskrifter angaaende Udstedelse af saadanne Bevillinger, idet Beslutningen for hvert Tilfælde afhænger af, om fyldestgørende Grunde kan siges at foreligge. I en Række Tilfælde¹⁾ gives ogsaa Bevillinger direkte af Justitsministeriet efter faste Regler og tildels²⁾ ogsaa af Overøvrigheden, medens i Norge altid Indvilgelse sker gennem kongelig Resolution. Endelig er der Lighed, forsaavidt angaar Separationsbevillinger som Hjemmel for Skilsmisse efter 3 Aars Forløb.

Antallet af Skilsmisser har i de sidste 9 Aar udgjort:

Aar.	Ved Dom.	Ved kongelig Resolution.	Gjennem Justitsdepartementet.	Gjennem Overøvrigheden.	Ialt.
1896	25	9	188	94	316
1897	22	9	198	115	344
1898	13	6	196	134	349
1899	12	4	242	110	368
1900	11	7	219	144	381
1901	9	19	224	123	375
1902	20	23	282	156	481
1903	4	50	257	139	450
1904	8	62	260	143	473

¹⁾ Ved den ene Ægtefælles Domfældelse til Strafarbejde i mindst 3 Aar, ved Vanvid og længere Tids faktisk Adskillelse.

²⁾ Efter 3 Aars Separation ifølge Bevilling, saafremt Ægteskabets Opløsning ønskes af begge Ægtefæller.

Pr. 100 000 gifte Kvinder falder der saaledes i 1901 88.84 Skilsmisser og siden er Tallet steget til vel 100. Skilsmissehyppigheden er altsaa dobbelt saa stor som i Norge. En meget stærk Indflydelse paa Summen for Riget udøver den høie Skilsmissehyppighed i Kjøbenhavn, hvor Forholdet er 338 pr. 100 000 gifte Kvinder.

Der foreligger forøvrigt ikke, bortset fra de her meddelte summariske Opgaver, nogen Bearbejdelse af denne Statistik for senere Aar, og heller ikke kjendes Antallet af meddelte Separationsbevillinger.

Finland.

Antallet af Skilsmisser er her meget lavt. I 1881 udgjorde det samlede Antal 28 og siden er det steget, indtil det naaede 142 i 1898, hvorefter det gik ned til 114 i 1902.

I femaarlige Gjennemsnit var Antallet:

1881—1885	37
1886—1890	73
1891—1895	84
1896—1900	121
1901	105
1902	114

Beregnet efter Gjennemsnittet for 1900 og 1901 (113) faldt der pr. 100 000 gifte Kvinder (efter Tællingen 31 December 1900) 24.90 Skilsmisser.

For 1901 og 1902 blev 121 Skilsmisser bevilgede paa Grund af Desertion, 61 paa Grund af Ægteskabsbrud, 20 paa Grund af indbyrdes Uenighed, 12 paa Grund af Sindssygdom, 1 paa Grund af den ene Parts Domfældelse til Tugthusstraf og 4 af andre Grunde. 96 Skilsmisser indvilgedes efter Mandens, 110 efter Hustruens og 13 efter begge Parters Begjæring.

Tyskland.

I de tyske Lande gaves der efterhaanden Adgang til Skilsmisse i temmelig stor Udstrækning. Saaledes indrømmedes efter den preussiske Landsret Skilsmisse ogsaa paa Grund af gjensidig Overenskomst i børnløse Ægteskaber samt naar Parterne havde en uovervindelig Modvilje mod hinanden. Ved den borgerlige Lovbog, som traadte i Kraft 1 Januar 1900, er Betingelserne for Opnaaelse af Skilsmisse bleven strengere. Landsherrernes Bevillingsret er bortfaldt, ligesaa Skilsmisser efter Separation. Nu kan Skilsmisse kun erholdes efter Dom og i de af Loven bestemte Tilfælde: Hor, Tragten efter Ægtefællens Liv, Rømning, uheldelig Sindssyge, som har varet mindst i 3 Aar, samt naar den ene Ægtefælle ved grov Krænkelser af sine ægteskabelige Pligter eller ved æreløst og usadeligt Forhold har foraarsaget en saa alvorlig Ødelæggelse af det ægteskabelige Forhold, at Ægteskabets Fortsættelse ikke kan forlanges af den anden Part. Som Følge af disse Forandringer gik Antallet af Skilsmisser betydelig ned, særlig i de Dele af Preussen, hvor Landsretten var gjældende.

I Preussen gik saaledes Skilsmissernes Antal pr. 100 000 bestaaende Ægteskaber ned fra 101 i Aarene 1895—1899 til 77 i 1901, hvorefter Forholdet

siden er steget til 94 i 1903 og 102 i 1904, medens for Tyskland i det Hele Forholdet gik ned fra 96 i 1895—1899 til 79 i 1901.

Nedenfor lidsættes en Oversigt over Skilsmissehyppigheden i de vigtigste tyske Stater i 1901 pr. 100 000 gifte Kvinder¹⁾:

Preussen	77
Bayern	48
Sachsen	145
Württemberg	55
Baden	64
Hessen	46
Elsass-Lothringen	70
Lübeck (1900)	113
Bremen (1899)	147
Hamburg (1900)	329
Det tyske Rige	79

I de sydtyske Stater er saaledes Skilsmissehyppigheden lavest. Hamburg frembyder forholdsvis de fleste Skilsmisser, endog mere end Berlin.

En af de vigtigste Grunde til de store Forskjelligheder mellem de enkelte Stater ligger i Konfessionsforholdene. I de katholske Stater og Distrikter som f. Eks. Elsass-Lothringen, Bayern og Baden er Skilsmisernes Antal forholdsvis lavt, medens det gennemgaaende er høiere i de overveiende protestantiske Stater og Stæder. Den samme Forskjel gjør sig ogsaa gjældende inden Preussen, idet der falder færre Skilsmisser inden de katholske Distrikter som f. Eks. Posen, Rhinegnene, Westfalen og Vest-Preussen end inden de overveiende protestantiske Egne som Brandenburg, Provinsen Sachsen og Øst-Preussen.

Nederlandene.

I Nederlandene udgjorde Antallet af Skilsmisser i 1900 549 eller 66 pr. 100 000 gifte Par, i 1901 67, i 1902 69 pr. 100 000. Desuden bevilgedes i 1900 144 Separationer, hvilke efter 5 Aars Forløb giver Adgang til Skilsmisse. Forholdet af Separationer stiller sig til 100 000 gifte Par Aar om andet mellem 17 og 19. I Amsterdam var Forholdet af Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder i 1904 106.

England og Wales.

Som allerede nævnt fastholdt England lige til 1857 den kanoniske Lære. I det nævnte Aar blev der givet Adgang til Skilsmisse, men alene i meget begrænset Udstrækning, og dette er fremdeles Tilfældet, idet det i det væsentlige kun er Hor, der berettiger til Opnaelse af Skilsmisse.

Skilsmissesager paadømmes af High Court of Justice (Probate, Divorce and Admiralty Division), og om der end har været adskillig Stigning i de senere Aar,

¹⁾ Zeitschrift des k. Preuss. stat. Bureaus 1902.

saa er dog Antallet af forebragte Sager meget lidet, hvilket — foruden ved den begrænsede Adgang til Skilsmisser — forklares ved de høje Retssportler, der gjør en Skilsmisseproces til en vanskelig Affære for ubemidlede¹⁾.

Nedenfor hidsættes en Opgave over de for Retten fremsatte Skilsmissebegjæringer fra Vedtagelsen af «Matrimonial Suits Act» i aarligt Gjennemsnit for England og Wales:

1858—1861	204
1862—1866	231
1867—1871	256
1872—1876	366
1877—1881	469
1882—1886	511
1887—1891	541
1892—1896	570
1897—1901	666
1902	889
1903	825

Antallet af afsagte Skilsmissekjendelser var:

1897	583
1898	431
1899	525
1900	494
1901	601
1902	608
1903	614

Pr. 100 000 gifte Kvinder faldt der i Gjennemsnit for 1901 og 1902 10.56 Skilsmisser.

De i 1903 afsagte Domme er afsagte paa Grund af følgende Aarsager:

Skilsmisseaarsager.	Efter Mandens Forlangende.	Efter Hustruens Forlangende.	Ialt.
Hor	393	2	395
« i Forbindelse med Blodskam	1	7	8
« - — « Mishandling	-	119	119
« - — « Desertion	-	80	80
« - — « Bigami	-	11	11
Bigami og Mishandling	-	1	1
Ialt	394	220	614

¹⁾ Civil Judicial Statistics, by Sir John Macdonell, Aargang 1903, Side 35.

For Her meddeles sjelden Skilsmisse, naar Skylden ligger paa Mandens Side, medmindre der tillige foreligger andre Skyldgrunde.

Den samme Domstol paakjender ogsaa Separationsbegjæring, men Antallet af disse Kjendelser (decrees for judicial separation) er ubetydeligt og gaar tilbage. Ved Love af 1878, 1886 og 1895 er der imidlertid anordnet en summarisk Proces for Separationssager ved Summary Courts, og Antallet af disse Sager har været i overordentlig stærk Vækst, som nedenstaaende Oversigt viser:

	Separationer indvilgede ved Summary Courts.	Separations- kjendelser ved High Court.
1893	825	25
1894	1 043	24
1895	1 035	27
1896	5 399	44
1897	5 550	27
1898	5 949	24
1899	6 533	34
1900	6 661	19
1901	7 330	27
1902	7 477	29
1903	7 292	18

Det samlede Antal af Skilsmisser og Separationer i England og Wales 1901—1902 udgjør 140.55 pr. 100 000 gifte Kvinder aarlig.

Frankrige.

Den i 1792 indførte Ordning, der gav en temmelig vid Adgang til Skilsmisse, bestod ikke længere end til 1816, fra hvilken Tid alene Separation meddeltes. Ved Lov af 27 Juli 1884 blev Skilsmisse atter tilladt, og denne Ret blev i de følgende Aar benyttet i adskillig Udstrækning af Ægtefæller, der før Lovens Ikrafttræden var separerede.

Der findes en dobbelt Række Opgaver over Skilsmisser, dels i Civilretsstatistikken, dels i Statistikken over Folkemængdens Bevægelse. Disse falder ikke sammen, og Uoverensstemmelsen forklares derved, at adskillige Skilsmisedomme ikke inden den foreskrevne Frist bliver registrerede hos Mairen, efter hvis Opgaver Statistikken over Folkemængdens Bevægelse udarbejdes, og derved taber de sin Gyldighed.

Efter sidstnævnte Statistik steg Skilsmissernes Antal fra 2 950 i 1886 til 7 460 i 1897, efter hvilken Tid der indtraadte nogen Nedgang indtil 1900, da Antallet var 7 157; i de sidste Aar har Antallet været: 7 741 i 1901, 8 431 i 1902 og 8 919 i 1903.

I Forhold til 100 000 Ægteskaber udgjorde Skilsmisernes Antal:

	Seine- departe- mentet.	Andre Departement- er.	Hele Frankrige.
1885—1888	197	39	52
1889—1893	245	58	73
1894—1898	277	73	90
1901—1902	-	-	ca. 103

Efterat Skilsmisse var gjenindført, viser Separationerne en Nedgang. Medens der i Aarene 1881—1885 gennemsnitlig blev fremsat 3 500 Begjæringer om Separation, er Tallet gaaet ned til 1 804 i Gennemsnit for 1886—1890 og til 1 677 i 1891—1895. Som Følge af en Lov af 8 Februar 1893, som udvidede den separerede Hustrus Rettigheder, gik Gennemsnittet i Femaaret 1896—1900 op til 2 122. I de sidste Aar har Antallet af tilstaaede Separationer været: i 1901 2 260 og i 1902 2 281.

Skilsmisse- og Separationsgrundene er i Frankrige kun tre, nemlig Hor, Domfældelse til vanærende Straf samt Mishandling og grove Fornærmelser (injures graves), hvilket sidste naturligvis er et tœieligt Begreb.

I Belgien

viser Opgaverne en stærk Stigning, idet der bevilgedes Skilsmisse i Gennemsnit:

1841—1850	22
1851—1860	41
1861—1870	65
1871—1880	130
1881—1890	276
1891—1900	548
1901	821
1902	703

Særlig 80- og 90-Aarene har bragt en stærk Forøgelse i Antallet. I 1900 meddeltes 690 Skilsmisser eller 60.34 pr. 100 000 gifte Kvinder.

Schweiz

regnes almindelig som det Land i Europa, der har forholdsvis de fleste Skilsmisser. I Modsætning til de fleste andre Lande frembyder imidlertid Schweiz den Eiendommelighed, at der ikke i de sidste 20 Aar er foregaaet nogen synderlig Stigning, idet tvertimod 80-Aarene og Begyndelsen af 90-Aarene viser en Nedgang, som dog atter i de senere Aar er afløst af en svag Opgang. Skilsmisernes Antal udgjorde:

1881—1885.....	gjennemsnitlig	927
1886—1890.....	—	882
1891—1895.....	—	898
1896—1900.....	—	1 040
1901—1903.....	—	1 105

I 1900 med 1 025 Skilsmisser faldt der pr. 100 000 gifte Kvinder 189.96 Skilsmisser.

Østerrige.

I Østerrige kan Katholikerne, som udgjør den overveiende Del af Befolkningen, alene erholde Separation, derimod ikke Skilsmisse. Antallet af Skilsmisser er som Følge heraf meget lidet, medens Separationerne er hyppigere. Ogsaa i dette Land er der meget stærk Stigning, idet Separationerne i Aarene 1893 til 1897 uden Forandring var 20 pr. 100 000 bestaaende Ægteskaber, medens Forholdet i 1900 var naaet op til 29 og i 1903 og 1904 til 41. Hertil kommer Skilsmisserne, som i 1900 udgjorde ca. 4 og i 1904 ca. 6 pr. 100 000.

Ungarn.

I dette Land blev det ved Lov af 9de December 1894, der traadte i Kraft 18 December 1895, tilladt alle uden Hensyn til Konfession at erhverve Skilsmisse. Siden den Tid er da ogsaa Skilsmisserne steget meget stærkt, som nedenstaaende Oversigt viser:

1881—1890.....	gjennemsnitlig	1 035
1891—1895.....	—	1 304
1896.....	—	420
1897.....	—	694
1898.....	—	1 412
1899.....	—	1 940
1900.....	—	2 100
1901.....	—	2 541
1902.....	—	2 659
1903.....	—	2 905

Pr. 100 000 gifte Kvinder var Forholdet i 1900 og 1901 gennemsnitlig 59 og i 1903 vel 70.

I Italien

tilstaaes ikke Skilsmisse, men alene Separation. Der har heller ikke været nogen stærk Stigning i Separationernes Antal, idet Forholdet pr. 100 000 gifte Kvinder i 1885 var 10.50 og i 1900 var steget til 14.

For De Forenede Stater

foreligger ikke nyere Opgaver, idet den sidstoptagne Statistik omfatter Aarene 1867—1886. Som bekendt er Antallet af Skilsmisser i Amerika særdeles høit.

I Aarene 1867—1870 faldt der 159 Skilsmisser paa 100 000 bestaaende Ægteskaber og i 1886 var Tallet steget til 250. I enkelte Stater stod dog Tallet betydelig høiere, i Utah f. Ex. for de 20 Aar i 960 pr. 100 000 Ægteskaber eller omkring 1 pr. 100. For Tiden er Skilsmissspørgsmaalet særdeles aktuelt, og man har for at vinde Oversigt over Sagen paabegyndt en ny Undersøgelse for de senere Aar, men Resultaterne heraf foreligger endnu ikke.

Kanada.

I denne Koloni er Skilsmissebevillingerne henlagt til Parlamentet, og Skilsmisse kan alene gives gennem Lov. Alene de Provinser, som allerede tidligere havde oprettet Skilsmisshedomstole (Nova Scotia, New Brunswick, Britisk Columbia og Prins Edwards Øerne) har bibeholdt disse. Antallet af smisser er derfor meget ringe og udgjorde i 1904 ialt 19.

Japan.

Intet Land opviser saa stor Skilsmissehyppighed som Japan, omendskjønt de senere Aar har bragt en paatagelig Nedgang. I 1897 skiltes ikke mindre end 124 075, medens Tallet i 1902 var gaaet ned til næsten det halve, nemlig 64 776. I 1898 faldt der over 1 200 Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder, medens Tallet i 1902 er gaaet ned til ca. 800.

Australien.

I de australiske Kolonier er Skilsmissehyppigheden temmelig stor, særlig i New South Wales, hvor Skilsmissegrundene i 1892 og 1893 blev forflerede. Medens der nemlig tidligere kun meddeltes Skilsmisse paa Grund af Hor fra Hustruens Side og Hor i Forbindelse med Mishandling fra Mandens Side, blev der i de nævnte Aar aabnet Adgang til Skilsmisse ogsaa af andre Aarsager (bl. a. Desertion, Drikfældighed og Forsømmelse af de ægteskabelige Pligter, Idømmelse af visse Straffe, Forsøg paa Mord eller Legemsfornærmelse samt Hor fra Mandens Side), og som Følge af den forandrede Lovgivning gik Skilsmisserne stærkt opad, men er siden atter sunket i Antal. Lignende Love gjælder i Victoria fra 1890, medens i de øvrige Kolonier Skilsmisse i Hovedsagen kun meddeles paa Grund af Hustruens Hor og Mandens Hor i Forbindelse med to Aars Desertion, og Skilsmisserne er der forholdsvis faa.

Gjennemsnitlig for Aarene 1901—1902 faldt der i New South Wales 120 Skilsmisser pr. 100 000 gifte Kvinder, i New Zealand 82 og i Australien ialt (inkl. New Zealand) 69.

Sammenstilles de ovenfor beregnede Tal over Skilsmissehyppigheden pr. 100 000 gifte Kvinder (eller pr. 100 000 bestaaende Ægteskaber) ordnede i Rækkefølge erhoder man følgende Oversigt:

	<i>Proportion des divorces pour 100 000 femmes mariées (couples).</i>
England og Wales. <i>Angleterre et Pays de Galles (1901/02)</i>	11 ¹⁾
Italien. <i>Italie (1900)</i>	14 ²⁾
Finland. <i>Finlande (1900/01)</i>	25
Østerrige. <i>Autriche (1900)</i>	33 ³⁾
Norge. <i>Norvège (1900/01)</i>	34
Sverige. <i>Suède (1900)</i>	48
Ungarn. <i>Hongrie (1900/01)</i>	59
Belgien. <i>Belgique (1900)</i>	60
Nederlandene. <i>Pays-Bas (1901)</i>	67
Preussen. <i>Prusse (1901)</i>	77
Det tyske Rige. <i>Allemagne (1901)</i>	79
Danmark. <i>Danemark (1901)</i>	89
Frankrige. <i>France (1901/02)</i>	108
New South Wales (<i>Australie</i>) (1901—02)	120
Schweiz. <i>Suisse (1900)</i>	190
De forenede Stater. <i>États-Unis (1886)</i>	250
Japan. <i>Japon (1898/99)</i>	1 041

Som det vil sees, indtager Norge en noksaa gunstig Stilling, idet det, blandt de her opførte Lande, naar bortsees fra de katholske Lande Italien og Østerrige samt England, hvor Forholdene paa Grund af den vidt forskellige Lovgivning ikke egentlig kan sammenlignes, alene bliver Finland, som kan fremvise lavere Tal. De andre Lande, saavel protestantiske som katholske, har en høiere Skilsmissehyppighed. Stigningen af Skilsmisser i Norge har imidlertid været stærk, og om den skulde fortsætte i samme Grad, vil Sammenligningen utvivlsomt komme til at stille sig ugunstigere for vort Land i Fremtiden. I de allersidste Aar er, som tidligere nævnt, allerede Forskjellen mellem Norge og Sverige udjevnet. Der er dog et Moment, som tillige bør tages i Betragtning ved denne Sammenligning, og det er, at vor Skilsmisseordning er mere liberal end de fleste andre Landes. Særlig viser de meddelte Oplysninger angaaende Skilsmisseaarsager et rigere Udvalg end i de fleste andre Lande.

1) Desuden Separationer 130 pr. 100 000. *En outre séparations (130 par 100 000)*.

2) Alene Separationer. *Séparations de corps seulement*.

3) Heri indbefattet Separationer. *Y-compris les séparations*.

Tabeller.

Tabel 1. B. Skilsmisdomme amtsvis i Aarene 1891—1903.

Divorces accordés par arrêt, 1891—1903.

Amter. <i>Préfectures.</i>	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.
Smaalenene..... { L. { B.	2 2	- 2	- 1	- -	- -	- -	- -	1 1	- -	- -	- -	- -	- -
Akershus..... { L. { B.	1 -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kristiania..... B.	8	7	8	-	2	1	1	-	-	1	-	1	2
Hedemarken..... { L. { B.	1 -	4 -	1 -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kristians..... { L. { B.	- -	2 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Buskerud..... { L. { B.	1 -	1 1	- -	- -	- -	- 1	- -	2 -	- -	- -	- -	- -	- -
Jarlsberg og Larvik .. { L. { B.	2 3	2 2	- -	- 1	1 -	- -	- -	- -	- 1	1 1	- -	- -	- -
Bratsberg..... { L. { B.	- -	1 2	- -	- 1	1 -	- -	- -	1 1	- -	- -	- -	1 -	- -
Nedenes..... { L. { B.	1 -	- -	2 1	1 -	3 -	2 -	2 1	2 -	- -	- -	- -	- -	- -
Lister og Mandal..... { L. { B.	- -	1 1	- 1	- 1	- -	- -	- -	2 -	- -	- -	- -	- -	1 2
Stavanger..... { L. { B.	1 1	- 1	2 -	- -	- -	- -	- -	- 1	- -	- -	- -	- -	- -
Søndre Bergenhus L.	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Bergen..... B.	7	3	2	2	3	1	2	-	1	-	3	1	1
Nordre Bergenhus L.	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdal..... { L. { B.	1 -	- 1	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	1 -	- 1	- -	- -	- -
Søndre Trondhjem { L. { B.	- 1	1 -	1 1	- 1	- -	- -	- -	- -	1 1	- -	1 1	1 1	- -
Nordre Trondhjem { L. { B.	1 -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Nordland..... { L. { B.	1 -	- 1	1 1	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Tromsø..... { L. { B.	2 -	1 -	1 -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -
Finmarken..... { L. { B.	1 -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2 -	- -	- -	- -
Landdistrikter. <i>Campagnes</i>	14	17	10	2	5	4	1	9	2	1	1	3	1
Byer. <i>Villes</i>	23	21	15	7	5	3	4	3	3	5	4	3	5
Riget. <i>Royaume</i>	37	38	25	9	10	7	5	12	5	6	5	6	6

Tabel 2. A. Separationsbevillinger, udfærdigede af
Séparations de corps, accordées par les

Amter. <i>Préfectures.</i>	Femaarlig.						
	1871—1875.	1876—1880.	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.	1901—1904 (4 Aar).
Smaalenene { L. } { B. }	10	14	7	16	{ 10 15 }	{ 14 27 }	{ 17 14 }
Akershus { L. } { B. }	9	7	7	6	{ 14 - }	{ 23 1 }	{ 20 1 }
Kristiania B.	59	94	72	169	192	356	264
Hedemarken { L. } { B. }	8	5	5	1	{ 1 1 }	{ 11 1 }	{ 9 1 }
Kristians { L. } { B. }	-	4	3	2	{ 1 - }	{ 3 3 }	{ 4 - }
Buskerud { L. } { B. }	- ²⁾	3	3	2	{ 3 4 }	{ 3 7 }	{ 7 9 }
Jarlsberg og Larvik { L. } { B. }	3	6	6	12	{ 7 10 }	{ 3 14 }	{ 8 12 }
Bratsberg { L. } { B. }	6	4	6	7	{ 3 10 }	{ 3 8 }	{ 1 15 }
Nedenes { L. } { B. }	4	3	-	3	{ 5 4 }	{ 5 4 }	{ 5 8 }
Lister og Mandal { L. } { B. }	-	5	5	3	{ 6 3 }	{ 5 8 }	{ 7 11 }
Stavanger { L. } { B. }	9	5	11	2	{ 2 10 }	{ 5 18 }	{ 4 18 }
Søndre Bergenhus L.	3	2	-	5	4	5	6
Bergen B.	3	5	7	9	18	39	42
Nordre Bergenhus L.	-	2	-	-	-	-	-
Romsdal { L. } { B. }	-	1	1	2	{ 2 6 }	{ 2 2 }	{ - 7 }
Søndre Trondhjem { L. } { B. }	9	5	5	9	{ 6 10 }	{ 4 15 }	{ 3 9 }
Nordre Trondhjem ¹⁾ { L. } { B. }	-	-	-	1	{ - - }	{ 2 1 }	{ - 3 }
Nordland { L. } { B. }	- ³⁾	1	3	-	{ 2 - }	{ 5 1 }	{ 5 5 }
Tromsø { L. } { B. }	1	-	1	1	{ 1 2 }	{ 3 3 }	{ 2 6 }
Finmarken { L. } { B. }	3	-	-	-	{ - - }	{ 1 1 }	{ 1 2 }
Landdistrikter. <i>Campagnes</i>)	127	166	142	250	{ 67	{ 97	{ 99
Byer. <i>Villes</i>)					{ 285	{ 509	{ 427
Riget. <i>Royaume</i>	127	166	142	250	352	606	526

¹⁾ I Tidsrummet 1891—1900 antages udfærdiget 2 Separationsbevillinger for Landdistrikterne og 1 for
²⁾ Ingen Opgave for Aarene 1870—1874. ³⁾ Ingen Opgave for Aarene 1870—1876.

Overøvrighederne, amtsvis i Aarene 1871—1904.
autorités supérieures, 1871—1904.

Aarlig (1891—1904).

1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.
1	2	2	2	3	1	3	-	5	5	1	2	4	10
2	1	3	2	7	4	4	6	5	8	6	4	3	1
3	3	2	1	5	4	4	4	5	6	8	3	5	4
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
32	46	27	39	48	63	66	79	72	76	55	69	60	80
-	-	-	1	-	2	2	4	1	2	2	3	3	1
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	1	1	-	-	2	-	2	4	1	-
-	-	3	1	-	-	1	2	3	1	2	1	1	5
-	2	-	3	2	1	-	1	-	1	2	2	3	1
2	2	1	1	4	6	-	1	2	5	5	2	1	4
-	1	1	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
1	-	4	3	2	2	-	-	3	3	8	2	-	5
1	-	1	1	2	-	2	-	1	2	-	2	1	2
2	1	1	-	-	1	1	-	2	-	4	1	2	1
1	-	1	3	1	-	1	1	1	2	2	-	4	1
1	-	1	1	-	2	4	1	1	-	1	1	3	6
-	-	-	1	1	1	-	3	1	-	-	2	2	-
1	2	3	1	3	-	6	4	3	5	4	6	3	5
4	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	2	2
4	5	4	2	3	5	6	10	5	13	14	5	9	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	2	1	1	1	-	-	-	2	2	1	2
-	2	1	1	2	-	1	1	-	2	-	-	2	1
1	2	-	2	5	-	3	5	1	6	2	1	5	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
2	-	-	-	-	1	2	-	1	1	1	1	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2
-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	1	-	1
-	1	-	-	1	1	1	-	1	-	1	3	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
13	10	8	17	19	13	20	16	21	25	22	23	30	24
48	60	48	54	75	85	94	111	100	118	105	99	93	130
61	70	56	71	94	98	114	127	121	143	127	122	123	154

Byerne, der ikke er medregnet i de for Riget for hvert Aar opførte Antal, men medregnet i Femaaret 1896—1900.

Tabel 2. B. Separationsbevillinger, meddelte ved kongelig
Resolution, 1894—1904.

Séparations de corps, accordées par résolution royale, 1894—1904.

Amter. <i>Préfectures.</i>	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.
Smaalenene { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Akershus..... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kristiania..... B.	1	1	3	3	2	1	4	8	4	8	11
Hedemarken..... { L. B.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Kristians..... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buskerud..... { L. B.	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Jarlsberg og Larvik { L. B.	1	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1
Bratsberg..... { L. B.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Nedenes..... { L. B.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lister og Mandal... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Stavanger..... { L. B.	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2
Søndre Bergenhus... L.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen..... B.	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Nordre Bergenhus... L.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Romsdal..... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Trondhjem.. { L. B.	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1
Nordre Trondhjem.. { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordland..... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø..... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finmarken..... { L. B.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikter. <i>Campagnes</i>	-	-	-	1	-	1	-	-	1	5	3
Byer. <i>Villes</i>	2	1	5	5	5	2	5	10	6	11	17
Riget. <i>Royaume</i>	2	1	5	6	5	3	5	10	7	16	20

Tabel 3. Samlet Opgave over Skilsmisser (ved Domme og Bevillinger) samt Separationsbevillinger, meddelte af Kongen og Overøvrighederne, 1891—1904.

Total des divorces et séparations de corps, 1891—1904.

Aar. <i>Année.</i>	Separationsbevillinger. <i>Séparations de corps.</i>				Skilsmisser. <i>Divorces.</i>			
	Riget. <i>Royaume.</i>	Bygderne. <i>Campagnes.</i>	Byerne. <i>Villes.</i>	Heraf <i>Dont</i> Kristiania.	Riget. <i>Royaume.</i>	Bygderne. <i>Campagnes.</i>	Byerne. <i>Villes.</i>	Heraf <i>Dont</i> Kristiania.
1891	61	13	48	32	58	20	38	21
1892	70	10	60	46	76	26	50	21
1893	56	8	48	27	102	27	75	38
1894	73	17	56	40	109	42	67	29
1895	95	19	76	49	114	41	73	34
1896	103	13	90	66	97	35	62	37
1897	120	21	99	69	94	29	65	33
1898	132	16	116	81	140	57	83	47
1899	124	22	102	73	123	43	80	36
1900	148	25	123	80	106	30	76	40
1901	137	22	115	63	138	38	100	61
1902	129	24	105	73	139	42	97	53
1903	139	35	104	68	185	48	137	74
1904	174	27	147	91	170 ²⁾	53	117	63
1891—1895	355	67	288	194	459	156	303	143
1896—1900	630 ¹⁾	99	531	369	560	194	366	193
1901—1904	579	108	471	295	632	181	451	251

¹⁾ Se Side 60, Note 1. ²⁾ Domme ikke medregnede for dette Aar.

Tabel 4. Skilsmisseårsager.

Spécification détaillée des motifs des demandes en divorce.

Manden skyldig.			
Hor	59	Paaført Hustruen ven. Syge	3
— og faktisk Adskillelse	26	— — — — og Hor..	8
— — Drik	3	— — — — Hor, De-	2
— — — Mishandling	5	— — — — Mish.	4
— — — Forbrydelse	4	— — — — Hor,	1
— — — Forød. ¹⁾	1	— — — — Drik	1
— — — Fors. ²⁾	1	— — — — Fors. og	1
— — — Mish. ³⁾ , Forbr. ⁴⁾	2	— — — — Forbr.	1
— — — — Fors.	2	— — — — Fors.,	1
— — — — Forbr., Fors.	3	— — — — Forbr., Drik	1
— — — — Forød., Forbr.	1		20
— — Fors.	3	Lidende af ven. Syge (Syfilis)	2
— — uordentligt Liv	1	Mish.	12
— Mish.	5	— Drik	8
— — Fors.	3	— — Fors.	9
— Forbr.	2	— — Forbr.	2
— lid. af ven. Syge	4	— — Fors., Forbr.	2
— — — — Fors.	1	— Fors.	1
— — — — Drik, Mish.	1	— — Forbr.	1
— og crimen bestialitatis	1	— Forbr.	2
— — — — Fors., Forbr.	1	— — Drik, Forød.	1
	129		38
Bigami	21	Fors. af Underholdningspligt	2
— og Desertio	13	— og Drik	2
— Desertio, Sindssygdом	1	— — — Lediggang	1
— Hor og Drik	1	— — — — ulykkeligt Forhold	1
	36		6
Desertio	228	Forbrydersk Vandel.	18
— Drik	3	— — Drik	2
— — Mish.	1	— — — Hor og	1
— Hor, Mish.	1	— — — — Lediggang	1
— Forbr.	1		21
— lid. af ven. Syge	1	Drikfældighed	3
— — — — Hor	1	— og lid. af ven. Syge	1
	236		4
Formodet Død og Fravær	96	Slet Forhold og faktisk Adskillelse	3
— — — — og lid. af		— — — — lid. af ven. Syge..	2
— — — — ven. Syge	1		5
	97		
Desertio og Utroskab	35		

¹⁾ Forød. o: Forøvelse af Boet. ²⁾ Fors. o: Forsømmelse af Forsørgelsespligten. ³⁾ Mish. o: Mishandling. ⁴⁾ Forbr. o: Forbrydelse.

Tabel 4 (Forts.). Skilsmisseaarsager.

Spécification détaillée des motifs des demandes en divorce. (Suite.)

Sindssygdom	19		
Spedalskhed	1		
Impotens	1		
Pæderasti, Desertio non localis, for- nærmelig Behandling og Forødelse af Boet	1		
	<u>Tilsammen 651</u>		
Hustruen skyldig.			
Hor	122		
— og faktisk Adskillelse	52		
— - Drik	5		
— - Forbr.	1		
— - dræbt Hørebarnet	1		
— - Trudsler om Forgivning ..	1		
— - lid. af ven. Syge	1		
	<u>183</u>		
Bigami	9		
— og Desertio	8		
— - Hor	1		
	<u>18</u>		
Desertio	43		
— og Utroskab	27		
— Utroskab og lid. af ven. Syge.	1		
Paaført Manden ven. Syge	1		
— — — og Hor	2		
Forbrydelser (Sedeligheds-)	2		
Drikfældighed	1		
Svig ved Ægteskabets Indgaaelse (1 usandfærdig opgivet at være frugt- sommelig med Vedk., 1 viste sig senere at være frugtsommelig med en anden Mand fra Tiden før Ægte- skabets Indgaaelse)	2		
Sindssygdom	40		
— og Hor	2		
— - Desertio	1		
Urimelighed	1		
	<u>Tilsammen 324</u>		
		Begge skyldige.	
		Hor fra begge Sider	7
		— - — — i Forb. med fakt. Adskillelse	11
		— - — — og M. Forbr. .	1
		— - — — M. Desertio	2
		— - — — H. Drikf. .	1
		— - — — og H. lid. af ven. Syge	1
			<u>23</u>
		M. Hor og H. Sindssygdom	1
		— - H. Hermafrodit	1
		— - H. Drik og lid. af ven. Syge.	1
		— - H. Drik	3
		H. Hor - M. Forbr.	5
		— - M. Mish.	1
		— - M. — og Drik	1
		— - M. Sindssygdom	1
		M. Bigami og H. Hor	1
		H. Bigami og M. Desertio	2
		- — - Desertio og M. Hor ...	1
		M. Desertio og H. Hor	7
		- — - — og Drik	1
		H. Desertio og M. Hor	5
		M.'s formodede Død og H. Hor	1
		M. paaført H. ven. Syge og H. Hor ..	1
			<u>Tilsammen 56</u>
		Andre Skilsmissegrunde.	
		Separation efter Bevilling i mindst 3 Aar	434
		— — — - kortere Tid og faktisk Adskillelse	16
		Faktisk Adskillelse	168
		Uopgivet Aarsag	2
			<u>Tilsammen 620</u>

Tabel 5. De fraskiltes Livs-
Profession des époux et motif

Nr.	Mandens Livsstilling. <i>Profession du mari.</i>	Antal Skilsmisser 1891—1904. <i>Nombre de divorces.</i>	Deraf Dont			Skilsmisse-		
			Land-distrikterne <i>dans les cam-pagnes.</i>	Kri-stiania. <i>à Kri-sti-ania.</i>	Andre Byer. <i>dans les autres villes.</i>	Utroskab, bigamisk Forhold ¹⁾ .		
						Begge.	M.	H.
I. Jordbrug og Fædrift. <i>I. Agriculture.</i>								
1	Gaardbrugere. <i>Agriculteurs propriétaires</i>	75	64	4	7	-	11	10
2	Betjente. <i>Employés</i>	3	2	1	-	-	-	-
3	Husmænd. <i>Tenanciers</i>	12	12	-	-	2	2	-
4	Andre Arbeidere (derunder Gaardbrugersønner). <i>Autres ouvriers</i>	8	7	1	-	-	1	1
	Tils. Total.....	98	85	6	7	2	14	11
II. Fiskeri. <i>II. Pêches.</i>								
5	Selvstændige Næringsdrivende. <i>Patrons</i> ...	1	1	-	-	-	-	-
6	Fiskere. <i>Pêcheurs</i>	25	15	1	9	1	1	6
	Tils. Total.....	26	16	1	9	1	1	6
III. Bergværksdrift og Industri. <i>III. Mines, usines, industrie.</i>								
7	Fabrikeiere. <i>Propriétaires de fabriques</i>	6	1	4	1	-	1	1
8	Haandværksmestre. <i>Artisans</i>	34	3	21	10	1	5	3
9	Selvstændigt Arbeidende. <i>Ouvriers travaillant pour leur propre compte</i>	2	2	-	-	1	-	-
10	Betjente. <i>Employés</i>	2	-	1	1	-	-	-
11	Formænd. <i>Contré-maitres</i>	12	6	1	5	-	1	1
12	Grubearbeidere. <i>Ouvriers de mines</i>	4	3	-	1	-	-	1
13	Fabrikarbeidere. <i>Ouvriers de fabriques</i>	49	9	32	8	2	1	7
14	Haandværksarbeidere. <i>Ouvriers artisans</i>	145	16	88	41	2	12	20
15	Arbeidere ved Smaaindustri. <i>Ouvriers dans les petites industries</i>	15	5	5	5	-	1	1
16	Arbeidere ved Kommunikationsanlæg. <i>Ouvriers de construction des chemins de fer, etc</i> ...	10	5	4	1	-	-	1
17	Haandværkere, social Stilling uopgivet. <i>Artisans (ouvriers et chefs, sans spécification)</i>	187	54	70	63	1	15	31
	Tils. Total.....	466	104	226	136	7	36	66
IV. Handel, Omsætning, Samfærse. <i>IV. Commerce, transports, etc.</i>								
18	Selvstændige Næringsdrivende ved Handel. <i>Chefs et patrons (marchands, agents, etc.)</i>	131	18	66	47	2	20	7
19	Vognmænd. <i>Loueurs de voitures</i>	9	1	6	2	-	-	3
20	Hotelværter og Restauratører. <i>Restaurateurs, etc.</i>	12	2	4	6	-	1	1
21	Selvstændigt Arbeidende. <i>Ouvriers travaillant pour leur propre compte</i>	15	9	4	2	-	3	2

¹⁾ Pour la traduction des causes, voir page 27. A qui la faute: M. (au mari), H. (à la femme), Begge (aux deux époux). ²⁾ Herunder ogsaa Tilfælde, hvor desuden foreligger andre Grunde ved Siden af Hor samt Desertio i Forbindelse med Bigami. ³⁾ Herunder ogsaa Hor i Forbindelse med Desertio.

stilling og Skilsmissearsag.
des demandes en divorce.

arsag. Cause pour laquelle le divorce a été prononcé. 1)												Skilsmissen be- gjæret af:			Nr.
Desertion. 2)		Døds- formod- ning, Fravær.	Faktisk Adskil- lelse.	Sinds- sygdom.		Mishandling, Drikfældighed, ven. Syge, Forsømmelse af Underhold- ning og andet slet Forhold.		Andre Aarsager.		Uop- givet Aar- sag.	Se- para- tion efter Bev. (Aar- sag uopg.).	Demandes formées par			
M.	H.			M.	M.	H.	M.	H.	M.			H.	M. le mari.	H. la femme.	
10	2	-	5	2	5	4	1	1	-	-	24	32	33	10	1
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	2
3	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	5	5	2	3
2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	6	-	4
15	5	1	9	3	6	4	1	1	-	-	26	41	45	12	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	5
4	3	3	2	-	3	-	-	-	-	-	2	16	8	1	6
4	3	3	2	-	3	-	-	-	-	-	3	17	8	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	1	1	7
5	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	15	15	17	2	8
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	10
-	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-	5	6	4	2	11
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	12
7	3	-	5	1	-	7	-	-	-	-	16	18	28	3	13
24	9	7	10	-	6	9	1	-	-	-	45	65	75	5	14
1	1	2	2	-	1	1	-	-	-	-	5	6	7	2	15
6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	7	1	16
35	11	4	27	2	4	14	3	-	-	-	40	78	97	12	17
80	27	13	48	4	13	34	4	-	-	-	134	198	240	28	
14	1	2	17	1	2	12	-	-	-	-	53	39	75	17	18
1	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	4	5	-	19
-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	6	6	3	3	20
2	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	3	5	9	1	21

Tabel 5 (Forts.). De Fraskiltes
Profession des époux et motif

Nr.	Mandens Livsstilling. <i>Profession du mari.</i>	Antal Skilsmisser 1891— 1904. <i>Nombre de divor- ces.</i>	Deraf <i>Dont</i>			Skilsmisse-		
			Land- distribrik- terne.	Kri- stiania. <i>à Kristi- ania.</i>	Andre Byer. <i>dans les autres villes.</i>	Utroskab, bigamisk Forhold.		
						Begge.	M.	H.
22	Bestyrere, Betjente, Bestillingsm. <i>Employés, fonctionnaires.</i>	68	8	31	29	2	11	7
23	Arbejdere. <i>Ouvriers</i>	43	4	32	7	1	4	2
24	Skipper. <i>Capitaines de navire</i>	39	11	10	18	-	3	6
25	Styrmænd. <i>Seconds</i>	33	10	6	17	-	5	3
26	Sjømænd, Matroser. <i>Marins, matelots</i>	183	66	30	87	1	14	34
	Tils. Total.....	533	129	189	215	6	61	65
	V. Offentligt Arbejde og privat immaterielt Arbejde. <i>V. Administration publique et professions libérales.</i>							
27	Embedsmænd. <i>Fonctionnaires publics supérieurs</i>	25	4	16	5	-	-	3
28	Bestillingsmænd. <i>Autres fonctionnaires publics</i>	34	14	8	12	-	2	2
29	Advokater og Sagførere. <i>Avocats</i>	14	-	8	6	-	2	-
30	Læger og Tandlæger. <i>Médecins, dentistes</i>	12	-	9	3	-	2	-
	Litterær og kunstnerisk Virksomhed: <i>Art, lettres, presse:</i>							
31	Selvstændige Næringsdrivende. <i>Chefs</i>	15	3	9	3	-	5	3
32	Private Betjente. <i>Employés</i>	18	2	12	4	-	3	2
33	Selvstændigt Arbejdende. <i>Ouvriers travaillant pour leur propre compte.</i>	3	-	-	3	-	1	-
34	Private Betjente. <i>Employés privés</i>	4	1	2	1	-	-	1
	Tils. Total.....	125	24	64	37	-	15	11
	VI. Erhverv af ubestemt eller ikke nærmere angivet Art. <i>VI. Travaux mal déterminés.</i>							
35	Betjente. <i>Employés</i>	22	1	15	6	1	3	1
36	Arbejdere. <i>Ouvriers</i>	182	60	53	69	3	16	30
37	Uopgivet. <i>Profession inconnue</i>	191	107	31	53	2	25	22
	Tils. Total.....	395	168	99	128	6	44	53
	VII. Formuesindtægt. <i>VII. Fortune, pensions, etc.</i>							
38	Ialt. Total.....	5	3	2	-	-	-	-
39	VIII. Diverse: Omstreifere og Straffanger. <i>VIII. Divers: Vagabonds, criminels.</i>	3	2	-	1	-	-	-
	Sum. Total général.....	1 651	531	587	533	22	171	212

1) For 2 Skilsmisser mangler Oplysning.

Livsstilling og Skilsmisseaarsag.

des demandes en divorce. (Suite.)

aarsag. Cause pour laquelle le divorce a été prononcé.											Skilsmissen be- gjæret af:			Nr.	
Desertion.		Døds- formod- ning, Fravær.	Faktisk Adskil- lelse.	Sinds- sygdom.		Mishandling, Drikfældighed, ven. Syge, Forsømmelse af Underhold- ning og andet slet Forhold.		Andre Aarsager.		Uop- givet Aar- sag.	Se- para- tion efter Bev. (Aar- sag uopg.).	Demandes formées par			
M.	H.			M.	M.	H.	M.	H.	M.			H.	M. le mari.		H. la femme.
11	1	-	6	-	1	3	-	1	-	-	25	28	35	5	22
2	4	-	3	2	1	1	1	-	-	-	22	24	14	5	23
8	-	2	3	-	2	1	-	-	-	-	14	15	22	2	24
6	1	5	2	-	-	3	-	-	-	-	8	5	25	3	25
42	4	58	11	-	2	3	-	-	1	-	13	44	132	7	26
86	12	68	47	3	8	29	1	1	1	-	145	170	320	43	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	7	10	8	27
8	3	1	7	1	1	1	-	-	-	-	8	14	16	4	28
2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	7	2	7	5	29
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	6	3	3	30
1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	8	6	1	31
3	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	7	4	10	4	32
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	33
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	34
18	4	1	12	1	2	3	-	-	1	-	57	42	56	27	
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	15	10	10	2	35
38	11	7	32	3	3	12	-	-	-	-	27	70	95	17	36
40	13	4	15	6	7	13	-	1	-	2	41	57	115	17	37
78	24	11	48	9	10	25	1	1	-	2	83	137	220	36	
-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	3	1	1	38
-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	2	-	39
281	76	97	168	20	43	97	7	3	2	2	450	609	892	148	

Tabel 6. Ægtefællernes gjensidige Aldersforhold (1901—1904).
Age relatif des époux (1901—1904).

Mandens Alder. Age du mari.	Hustruens Alder. Age de la femme.														Uopgivet. Inconnu.	Ialt. Total.
	15—20.	20—25.	25—30.	30—35. p.	35—40.	40—45.	45—50.	50—55.	55—60.	60—65.	65—70.	70—75.	75—80.	80—85.		
20—25	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
25—30	1	6	12	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	30
30—35	-	1	22	29	9	5	1	1	-	-	-	-	-	-	2	70
35—40	-	3	8	37	30	9	3	2	-	-	-	-	-	-	2	94
40—45	-	-	6	18	31	25	12	-	-	1	-	-	-	-	3	96
45—50	-	-	2	1	12	16	10	4	-	2	-	1	-	-	3	51
50—55	-	-	-	1	5	7	18	7	7	3	-	-	-	-	-	48
55—60	-	-	-	-	3	1	1	3	-	-	3	1	-	-	1	13
60—65	-	-	-	1	2	1	4	5	3	2	1	-	-	-	1	20
65—70	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	4
70—75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	1	-	5
Uopgivet. Inconnu	-	-	2	3	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	51	61
Ialt. Total	1	11	53	98	95	66	50	22	11	12	6	3	1	1	64	494

Remarques sur la législation norvégienne concernant les divorces et les séparations de corps.

Selon le Code Norvégien de Christian V (de 1687) le divorce peut être accordé par les tribunaux, et les causes de divorce énumérées dans ledit Code et les lois subséquentes sont les suivantes: adultère, désertion, bigamie, impuissance existante avant le mariage, syphilis existante avant le mariage, absence prolongée d'un part, quand il peut être présumé mort, condamnation pour la vie.

Dans le 18ème siècle fut introduite la séparation temporaire. La séparation est accordée, quand elle est demandée par les deux époux, par les autorités administratives supérieures (préfets), et quand la séparation a duré pendant 3 années, le divorce peut être obtenu par une résolution royale à la demande de l'un part ou de l'autre.

Le nombre des divorces était sous cette législation très restreint. Depuis 1891 il s'est opéré un changement dans le régime des divorces, une vieille pratique, obsolète depuis 1825, étant reprise, savoir, de concéder des divorces par résolution royale sans séparation précédente. Le premier effet a été que les divorces maintenant sont concédés non seulement pour les causes énumérées plus haut, mais aussi pour diverses autres causes (aliénation mentale, séparation de fait pendant 6 ans, séparation de corps dans moins de 3 ans, etc.). En effet, il n'existe maintenant aucune définition précise des causes de divorce. Mais ce n'est pas seulement par l'extension des causes que cette pratique a été d'importance. Il est aussi plus facile de recourir à la voie administrative, plus discrète que la procédure devant les tribunaux.

A partir de 1894 le roi concède aussi des séparations de corps sur la demande d'un part (pour excès, sévices, ivrognerie, etc.), et nous avons ainsi:

Divorces 1. accordés par arrêt des tribunaux.

2. accordés par résolution royale (soit par conversion, soit sans séparation précédente).

Séparations 1. accordées par les autorités administratives supérieures.

2. accordées par résolution royale.

C'est à cette nouvelle pratique qu'il faut attribuer la progression des divorces en Norvège pendant les dernières années. Il faut remarquer, que tandis que les divorces en général ont augmenté en nombre, les affaires de divorce dont les tribunaux ont eu à s'occuper, ont diminué.

Dans le présent volume nous avons publié les résultats de la statistique particulièrement pour la période 1891—1904 et considéré ces résultats sous les diverses points de vue, autant que les matériaux le permettent (âge des époux, durée du mariage, causes, professions, nombre d'enfants, etc.). Nous renvoyons aux tableaux annexés et aux ceux insérés dans le texte.

(Forts.)

- Nr. 112. Fattigstatistik 1901 og 1902. (*Assistance publique.*)
— 113. Norges Bergværksdrift 1901, 1902 og 1903. (*Mines et usines.*)
— 114. Skolestatistik 1902. (*Instruction publique.*)
— 115. Norges Handel 1904. (*Commerce.*)
— 116. Veterinærvæsenet og kjødkontrollen 1903. (*Service vétérinaire et inspection de la viande.*)
— 117. Folkemængdens Bevægelse 1896—1900. II. Sammendrag. (*Mouvement de la population. — Résumé.*)
— 118. Livs- og Dødstabeller 18^{91/02}—19^{00/01}. (*Tables de mortalité et de survie.*)
— 119. Rekruteringsstatistik 1904. (*Recrutement.*)
— 120. Norges postvæsen 1904. (*Statistique postale.*)
— 121. Private Aktiebanker 1904. (*Banques privées par actions.*)
— 122. Norges Sparebanker 1904. (*Caisse d'épargne.*)
— 123. Norges Fiskerier 1904. (*Grandes pêches maritimes.*)
— 124. Folketælling 3 December 1900. Sjette Hefte: Folkemængde fordelt efter Livsstilling med Angivelse af Alder og ægteskabelig Stilling. (*Recensement. VI. Professions avec l'indication de l'âge et de l'état civil.*)
— 125. De offentlige Jernbaner 1904/05. (*Chemins de fer publics.*)
— 126. Kriminalstatistik 1901 og 1902. (*Justice criminelle.*)
— 127. Norges kommunale Finantser 1902. (*Finances des communes.*)
— 128. Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene 1903. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 129. Telegrafvæsen 1904/05. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 130. Skilsmisser og Separationer. (*Divorces et séparations de corps.*)

Det statistiske Centralbureau har derhos bl. a. udgivet følgende Værker:

Statistique internationale: Navigation maritime. I, II, III, IV. Christiania 1876, 1881, 1887, 1892.

International Skibsfartsstatistik: Tabeller vedkommende Handelsflaaderne i Aarene 1850—1886. Kristiania 1887.

Tabeller vedkommende Skibsfartsbevægelsen 1872—1894 og Handelsflaaderne 1886—1896. Kristiania 1897.

Statistisk Aarbog for Kongeriget Norge. Senest udkommet: Femogtyvende Aargang, 1905. Kristiania 1905. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)

Meddelelser fra Det statistiske Centralbureau. Senest udkommet: Toogtyvende Bind, 1904. Kristiania 1905. (*Journal du Bureau Central de Statistique.*)

Oversigt over Kongeriget Norges civile, geistlige og judicielle Inddeling. Afsluttet 16 Juni 1902. Kristiania 1902. Med 3 Tillæg.

Fortegnelse over Norges officielle Statistik m. v. 1828—30 Juni 1889. Kristiania 1889. Do. for Tidsrummet 1 Juli 1889—31 December 1891, for Tidsrummet 1 Januar 1892—31 December 1894, for Tidsrummet 1 Januar 1895—31 December 1897, for Tidsrummet 1 Januar 1898—31 December 1900 og for Tidsrummet 1 Januar 1901—31 December 1903, trykte som Tillæg til Meddelelser fra Det statistiske Centralbureau, Niende Bind, Tolvte Bind, Femtende Bind, Attende Bind og Enogtyvende Bind.

Angaaende andre statistiske Værker henvises til ovennævnte Fortegnelser.

Samtlige Værker er at erholde tilkjøbs hos H. Aschehoug & Co., Kristiania.

30 December 1905.

